

GAZETA LITERARĂ

Anul VII, nr. 6 (308) — Joi 4 februarie 1960

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

8 pagini 50 bani

A. P. CEHOV

de Zaharia STANCU

În anul 1860 se naște într-unul din satele, tristele orașe de provincie ale Rusiei țariste acel care avea să devină scriitorul Anton Pavlovič Cehov. Peste 43 de ani, în 1903, viața lui Cehov se încheie în tusea unei fișii fără leac. Mai mult de douăzeci și trei de ani de activitate literară — scriitorul debutase prin 1880 și scriese până în ultimul an al vieții — făcuseră din Anton Cehov unul dintre marii, unul dintre iubii scriitorii ai Rusiei. Aceasta, într-o epocă în care abia se stinseseră gravele, desnădăjduitoarele, profundele acorduri ale epicii lui Dostoievski sau în care pasionalul clasicism al lui Lev Tolstoi domina în numai literatura rusă, ci și pe aceea universală. După moarte, schițele, nuvelele, piesele de teatru, au continuat să fie citite, au cucerit tot mai mult lectorii și spectatori, s-au răspândit în întreaga lume. Alături de alți mari scriitori, Cehov este, după zeci de ani de la moartea sa, iubit, cunoscut pe întinșurile Uniunii Sovietice, în Europa, în India și China, în Japonia și în cele două Americi. Treccrea timpului nu a sărăcit substanțial opera sa, nu i-a răpit nici unomul nici dușia, nici tristețea, ci, dimpotrivă, i le-a păstrat proaspetele. Această trecere a timpului a făcut mai puternic mesajul de optimism, frainică încredere în oameni și în viitorul lor și a confirmat visul cehovian al unei lumi de muncă și de speranțe.

Revoluția rusă, izbucnită după mai puțin de 14 ani de la moartea lui Cehov, a măturat cu uraganul ei lumea veche, cu orindurile nedrepte, cu adinea amărăciune a vieții, cu exploatarea și întinșuric. Au dispărut în Rusia oamenii pe care îi descrieseră Cehov — oamenii mărunți, moșierii, funcționarii corupți, — operele lui Cehov au rămas însă valabile și în viitor, pentru partea umană inamovibilă, pentru veridicul, impresionantul tablou al unei realități care însemnăză trecutul. Așurea, acolo unde exploatarea și oamenii mărunți mai sînt încă în ființă, opera și personajele lui Cehov reprezintă o posibilitate de a înțelege o parte din prezent, și de a se ridica astfel împotriva unor lucruri demne de ură.

Vorbind despre reflectarea realității în opera lui Cehov și subliniind largimea orizontului cehovian, sîntem împinși să investigăm modul în care scriitorul a ajuns la cunoașterea adincă a omului și la sezișarea unora dintre cele mai caracteristice trăsături ale epocii în care a trăit. Viața omului Cehov nu poate fi despărțită de aceea a scriitorului. Ea a fost o viață puțin agitată de mari neliniși sau patimi, dar în care esențialul a fost tocmai contactul permanent și multiplicu cu planuri diferite ale realității.

O familie săracă, de mici burghezi de provincie cu gândiri înguste și înăpănați, cu respect pentru regulile bine stabilite, plină de conformism burghez, — dar numai pentru aceasta nu scutită de greutăți, de creditori, de umilnțe. Tatăl, trebindu-se sa mute pe ascuns la Moscova, familia despărțită, adolescentul Cehov, rămas singur timp de cîțiva ani în orașul natal — Taganrog — pentru a-și termina studiile de liceu. Un oraș murdar și prăfuiț, de stepă, cu case boierești și cu cocioabe, cu circumi și cu birouri mucedate ale administrației. Liceul, — unul dintre sutele din Rusia lui Alexandru, cu învățămînt închistat, sec și stupid, poate cu profesor ca Alvei din "Tre surori" sau ca alții în liceu cum era și cel despre care, cu treizeci de ani mai tîrziu, avea să scrie, la noi, Bacovia:

"Liceu, cîmîr al tineretii mele".

Acești ani reprezintă o sursă importantă de subiecte, de personaje, de sentimente culese pe viu, pe care doar contactul direct, personal, a putut să le coloreze cu ația adevăr. Finețea de observație satirică, mușcatoare, cu-vîntul potrivit, luciditatea, aparțin copiilor și adolescenților, sînt lucruri inimitabile la cei mai mulți tineri. Aduăgali la acestea elocvențele întelecutuale din liceele Rusiei, — cu toată cenșura, cu toată supravegherea severă și cu spiritul imbișit propagat zi de zi de profesorii retrozași, — și veți avea înțelegerea clară a rolului epocii de adolescență pentru formarea personalității scriitorului. Anton Cehov avea darul observației ascuțite și precise, dar care s-a combinat cu talentul, cu munca perseverentă, cu strădania neconștientă spre perfecționare.

După liceu a urmat Universitatea. Cehov a studiat medicina. Spre sfîrșitul deceniului al oșulea din secolul XIX, medicina era încă în faza ei eroică. Apusul Europei și Rusia cunos-cuseră mari clinicieni, dar diagnosticarea și tratamentul bolilor erau încă puțin dezvoltate. Pasteur, Koch, anti-sepsia și sepsia în chirurgie, erau încă fenomene proaspete, care abia își făceau loc. A fi medic — dacă nu alegeai calea unei clientele care să-ți aducă bani și numai bani, — era o misiune grea, trebuia să înfrînți epidemii a căror cauză nu o cunoștea, să faci operații primitive, să înfrînți primărdia bolilor moltiplicatoare care amenințau deopotrivă pe bolnav și pe medic. Spitalele erau sărace, murdare, triste și cenușii, ca spitalul descris în "Salonul Nr. 6" și pe deasupra tuturor acestora, învîșățura reprezentă pentru un student sărac, așa cum a fost Cehov, o sarcină aproape supra-omenească, fiindcă anii studenției erau petrecuți în camere strîmte și mizerе, înghețate iarna, sau prea călduroase vara. Anii de studenție se răsfrîng în repetate rînduri în opera de mai tîrziu. Cehov iubea medicina și, după ce a început să scrie, devenind un sfîrtor cunoscut, a ezitat nu odată între literatură și profesia sa de medic. Prac-

tica începută încă din 1880 l-a pus pentru o întreagă perioadă în contact cu oamenii cei mai diferiți, — de la moșieri îmbuibați, bolnavi de pliciseală, înecați în propria lor grăsimi, la funcționari mari și mici, la fărâmi saletor ruse, abia ieșiți din lăbăgie, dar cărora reforma agrară a țaristului nu le adusesse decât o exploatare mai crinșă și mai multă mizerie. După terminarea facultății, Cehov a lucrat o perioadă ca medic de zemstvă într-un orașel de provincie de lingă Moscova.

Din această epocă datează o uriașă experiență de viață care avea să-i furnizeze și ea personaje și subiecte pentru opera sa literară. Medicul Cehov îngrijește bolnavi, participă la autopsii, asistă la procese în care este chemat ca expert, cunoaște profund lumea orașelor de provincie despre care culesese primele impresii încă din adolescența petrecută la Taganrog. Întră prin profesiune și prin cercurile în care trăia, în contact cu mediul ofiteresc, cunoaște îndepoape pe ofiterul țarist, superficial, incult, beiv, demn reprezentant și apărător al clasei moșierilor din care de cele mai multe ori provenea. Aprofundează cunoașterea satului rus și a țărânului rus și ajunge la o înțelegere a condițiilor economice și sociale și a consecințelor morale, care ar putea să pară surprinzătoare la un orașan, dacă nu am ști că a existat acest contact intim cu viața de la țară, în ceea ce are ea mai caracteristic.

Cehov debutează în literatură în 1880. Deceniul 1880—1890 a reprezentat perioada de formare a lui Cehov ca scriitor. Colaborarea sa la micile reviste umoristice ale vremii l-a pus în contact cu lumea mărunță a ziarului, cu reporterii și redactorii mizeri, așteptînd o masă de la vreun negustor bogat, îmbătîndu-se zilnic, sufocîndu-se în balta presi ruse din deceniul al IX-lea al secolului trecut, dar neîndrăznînd să se ridice împotriva rutinei și mai ales împotriva sălăciței cenșurii a țarismului. Cehov optază definitiv pentru literatură prin 1888, când devine conștient că adevărata lui misiune este să scrie, să comunice oamenilor gândurile, credințele, observațiile sale.

Fără evenimente deosebite, surgîndu-se aparent în liniște, ca unul din marile luvii ale stepii, viața lui Cehov din acești ani era chinată de zbucniut interior al omului care căuta, cu selea care se străvede din nuvelele sale, o concepție de viață. Descrierea realității desnădăjduitoare, desgolirea aspectelor ei ridicule, vesele sau tragice, nu i se păreau suficiente pentru misiunea sa de scriitor. Cehov căuta și altceva în afară de aceasta.

În 1890 pleacă pentru cîteva luni într-o călătorie de studii în Sahalin. Îndepărtata, înghețata insulă de lingă

(Continuare în pag. 6)

IN ACEST NUMĂR:

- TINETETUL PATRIEI — Reportaje, poezii (pag. 3)
- UMANISMUL ȘI EPOCA NOASTRĂ — Discuție în jurul mesei rotunde (pag. 4)
- BOMBARDAMENTUL de Petru Dumitriu (pag. 5)
- SAADI ÎN ROMINEȘTE de Tudor Vianu (pag. 8)

VASILE CONDURACHE

CAMIL RESSU

"Prinzul secerătorilor"

Fiorul liric și critica

de Maria BANUȘ

Necesară și binevenită mi se pare grija sporită a criticii literare pentru analiza estetică a poeziei, pentru discernerea zgreii și punerea în lumină a metalului prețios din opera unui poet.

Tocrea — și tăcerea — instrumentului estetic de cercetare atrage după sine începutul confuziei de valori și, poate, înecarea procesului de dezvoltare a literaturii. De aceea, mișcarea vie de idei consacrată poeziei și mijloacelor ei de expresie, alit de evidentă în presa noastră literară din ultima vreme, mi-apare ca deosebit de îmbucurătoare.

În științarea unor spade încruțășate, am văzut două păreri cu privire la analiza imaginii poetice: una, care recunoaște posibilitatea analizei eficace (sau "eficiente", ca să fim lazi cu limbajul critic) numai în cazul unor imagini neizbutite; alta, care susține dreptul și capacitatea criticii de a pătrunde cu succes în miezul unității inestructibile dintre conținut și formă — întrucîpătă în imagine.

Notele de față reprezintă o modestă încercare de a demonstra valoarea unei poezii prin aplicarea ultimei metode. Ea reclamă microscopul și scalpelul. Ca om fără mare știință în minuirea lor, îmi cer dinainte iertare pentru eventuale ezitări diletante ale

instrumentului, pus în contact cu țesutul gingaș al poeziei. Mă amestec printre doctori numai de dragul stihurilor vii, spunîndu-mi așa: mai bine nicaiva cusături groase la operație, dar să rămînă pacientul întreg, decât să văd în borcanul cu spirit — extirpat din exces chirurgical — un organ sănătos intitulat: limoare.

Aprecierile la care mă refer și care m-au incitat să scriu articolul de față privesc poezia lui Grigore Hagiu "Inscripție pe o casă nouă". Ele sînt susținute în articolul "Între poezie și studiu imagistic" de Eugen Simion,

Discuții despre poezie

apărut în ultimul număr al "Gazetei literare" și tot alit de vălămăior să se numească o reușită rebut, pe cel de vătămăior să trecem sub tăcere sau să cocoloșim cusururile lucrărilor noastre. Rezervele critice din acest articol au fost cu alit mai surprinzătoare pentru mine, cu cît poezia incriminată îmi dăruise, cu lini în urmă, la lectură, o undă de emoție proaspătă, pe care nu toldeaua o primești, cînd versuri.

Fiind vorba de o poezie relativ scurtă, cer îngăduința de a o cita în întregime, spre mai buna înțelegere a celor susținute de mine: "Acum nu-i decît femeia care ajunge / pînă la gazonul răcoros împodobit cu umbrele noastre. / Cîrînd zidul se va ridica pînă la pragul / care, odată trecut, ne va găsi mereu împreună; / cîrînd zidul va ajunge pînă la patul mic de copil, / pînă la sunătoarele jucării colorate; / cîrînd zidul va ajunge pînă la pătratul mesei, / pînă la merele roșii, pînă la umbrele mezelor roșii; / cîrînd zidul se va ridica pînă la ferestre, / și orașul cu străzi așa de drepte / îl vom îmbrășișă dîntro-singură privire. / Atunci vom ști că sîntem într-o casă nouă, / vom auzi ledera suind lingă țîmplele noastre, / orașul ridicat cu miinile noastre, / și aproape gata, / îl vom privi cu vesnicia emble a celui ce creșază. / vom privi în liniște lăcașulul între cele două blocuri / și mireasma pălului tău va pleca într-o parte odata". / Aceasta e poezia care, pe mine, m-a emoționat, reușind să-mi transmită ceva din patosul construcției socialiste și din frumusețea vieții noastre noi.

Fișele că, atunci, la lectură, m-am comportat ca orice obișnuit iubitor al poeziei, ce primește mesajul poetului și-l integrează lumii sale sufletiste, fără a-l diseca, fără a-l cerceta artificialitate, fără a face munca chirurgicală alit de necesară în critică. Mi-am spus cînd-o: "Da, așa e". Și am suspinat, cum se suspină în fața unor versuri frumoase și adevărate. Iată însă că articolul lui Eugen Simion mă silește să-mi cercetez impresiile cu mai multă rigoare. Ce mi-a plăcut în această poezie? Și de ce mi-a plăcut?

Efervența creatoare, constructivă din țara noastră a inspirat doar pe alții poezii. S-au scris sute și sute de versuri în care șantierul, indoeșibi cel industrial, a fost evocat cu succes în multe din aspectele și implicațiile lui. Transformarea peisajului natural și a celui uman n-e-a fost adeseori plastic zugrăvită sau în sugerată. Unde-i accentul n-e-a al acestei mici poezii? Care sînt procedeele artistice de care se folosește poetul pentru a da viață viziunii sale?

Întreaga poezie e construită pe o imagine îndrăzneță care traduce în limbaj poetic o realitate: zidul casei noi crește, bucată cu bucată, dar nu așa cum se întimplă în spațiul concret senzorial, ci urmărînd năzuințele omenești, atîngînd rînd pe rînd momente esențiale ale împlinirii lor. Imaginea — ca multe imagini poetice — pare absurdă la prima vedere. În realitate, vedem mai intim cum se înalță zidurile, se montează ferestrele, se așază parchetul și la urmă, îl vedem pe notul locatar trecînd cu soția

pragul, instalînd masa și pătuțul copilului etc.

Prin răsturnarea ordinii fireștii a lucrurilor, poetul izbutete, după părerea mea, ceva de preț. El aduce în sfera poeziei și dă plasticitate ideii de mișcare înainte, subordonată unui obiectiv marel: fericirea umană, înțelegerea în spirit comunist, ca o dezvoltare armonioasă a vieții individului în cadrul vieții sociale.

Zidul care crește pas cu pas pentru a atinge înții pragul trecut de cei doi îndrăgostiți — prag ce nu putea firește să existe mai înainte, alundea, decît în imaginația celor ce-l doreau realizat — pentru a atinge mai apoi patul copilului, pătratul mesei, dreptunghiul ferestrei — care nici ele nu puteau, firește, pluti în văzduh în așteptarea zidului — toată construcția aparent deconcertantă a imaginii globale simbolizează întrecerea reală dintre mișcarea avîntată a construcției socialiste și vizele noastre. Aspirațiile noastre o țau mereu înaintea realității și mereu se materializează, într-o continuă și nestăvilită mișcare dialectică de la acțiune la vis și de la vis la acțiune. Această idee de bază a poeziei cred că a fost fericit realizată în imaginea simbolică de care vorbeam. Ea susține întreaga poezie și-i dă osatură, Tonalitatea discretă, potolită, în care sînt lucrate versurile, tonul reținut contribuie de asemenea — în ciuda unor șovășii de detaliu — la efectul de seninătate calmă ce se desprinde din această scurtă și fină creație a mișcării noastre ascendente spre mai bine, mai frumos, mai uman.

Nu, nu e banală această poezie! Și nu e felicitație. Nu ne coplesesc nici escavoatările gigantice, nici betonierile apocaliptice, nici zidurile do-

(Continuare în pag. 6)

VISUL STRIGOILOR

Parisul a comemorat săptămîna trecută de Danielle Cassanova care, dimpreună cu două sute treizeci și una de femei franceze a pornit, sub escorta lui Hitleristă, pe drumul de supliciu și robie al lagărelor de exterminare. Sînt șaptesprezece ani de atunci. Numele ei mi-e proaspăt în mințe. L-am cînt de cîrînd...

O carte nu e totdeauna priel de placere. Sîntem așa. Dar că o carte poate fi un izvor de tristețe, rușine și indignare am aflat-o răsîndin volumul tăcîștitor Kraus și Kulka, doi lupțatori cehi din "Fabrica Morții", lucrătorii scăpați de la Auschwitz și Birkenau. În amintirile lor, scrise jără meștesug, dar tocmai de aceea mai expresive, și care te cutremură cu un fior de hid adevăr, am cînt de cîrînd, martiriul Daniellei Cassanova și al tovarășilor ei de suferință. Ce binevenită împlinire face să repara în zilele noastre de muncă pașnică și constructivă, o carte în care reînvie, descrisă minuișos, cea mai diabolică și mai uriașă crimă din cîte s-au întîmplat în istoria de singe și puroi a omenirii... Acest lucru survine tocmai în zilele cînd aflăm din gazete că anumite gesturi de ură meschină și-au pus din nou peetea lor sinistru, sub forma unor mîștrăziri istorice și barbare care au mai apărut nu de mult, pe zidurile vechilor orașe renane. În lumea noastră, oare totu e sorit unui oșnic reînceput? Cînd un guvern țarist și-a făcut munca chirurgicală alit de necesară în critică. Mi-am spus cînd-o: "Da, așa e". Și am suspinat, cum se suspină în fața unor versuri frumoase și adevărate. Iată însă că articolul lui Eugen Simion mă silește să-mi cercetez impresiile cu mai multă rigoare. Ce mi-a plăcut în această poezie? Și de ce mi-a plăcut?

Parisul a comemorat săptămîna trecută de Danielle Cassanova care, dimpreună cu două sute treizeci și una de femei franceze a pornit, sub escorta lui Hitleristă, pe drumul de supliciu și robie al lagărelor de exterminare. Sînt șaptesprezece ani de atunci. Numele ei mi-e proaspăt în mințe. L-am cînt de cîrînd...

O carte nu e totdeauna priel de placere. Sîntem așa. Dar că o carte poate fi un izvor de tristețe, rușine și indignare am aflat-o răsîndin volumul tăcîștitor Kraus și Kulka, doi lupțatori cehi din "Fabrica Morții", lucrătorii scăpați de la Auschwitz și Birkenau. În amintirile lor, scrise jără meștesug, dar tocmai de aceea mai expresive, și care te cutremură cu un fior de hid adevăr, am cînt de cîrînd, martiriul Daniellei Cassanova și al tovarășilor ei de suferință. Ce binevenită împlinire face să repara în zilele noastre de muncă pașnică și constructivă, o carte în care reînvie, descrisă minuișos, cea mai diabolică și mai uriașă crimă din cîte s-au întîmplat în istoria de singe și puroi a omenirii... Acest lucru survine tocmai în zilele cînd aflăm din gazete că anumite gesturi de ură meschină și-au pus din nou peetea lor sinistru, sub forma unor mîștrăziri istorice și barbare care au mai apărut nu de mult, pe zidurile vechilor orașe renane. În lumea noastră, oare totu e sorit unui oșnic reînceput? Cînd un guvern țarist și-a făcut munca chirurgicală alit de necesară în critică. Mi-am spus cînd-o: "Da, așa e". Și am suspinat, cum se suspină în fața unor versuri frumoase și adevărate. Iată însă că articolul lui Eugen Simion mă silește să-mi cercetez impresiile cu mai multă rigoare. Ce mi-a plăcut în această poezie? Și de ce mi-a plăcut?

standardizat. Cartea lui Kraus și Kulka ne arată că pentru a deveni un client vrednic de camera de gazare, trebuia să treci printr-o îndelungă metamorfoză care, în trei-patru luni, din american sau britanic, din francez, din rus, ceh sau din eoreu, te preschimba în ceea ce se numea în lagăr, dămnezău știe de ce, în-țr-un "musulman". Din raportul unui medic defînit, citat în "Fabrica Morții", aflăm ce condiții se cereau pentru a merita această denumire și soartă: "Musulmanul era un om istovit și slăbit, numai piele și oase, lipsit de vlagă și de voință, abia tîrîndu-și picioarele, — căruia îi curgea mereu nasul, mucozitățile prelingîndu-i-se peste gură și bărbie: un om murdar, îmbrăcat în zdrețe, desoriu plin de păduchi, avînd de obicei o puternică diaree, ceea ce dădea hainelor lui o colorație caracteristică, — cu ochii căzuți în orbite ori cu exolțalmie, o înfrîncipare a mizeriei, a slăbiciunii și a groazei..."

Prin starea asta au trecut treptat, citeva milioane. În creștină că sălile de gazare erau menite numai evreilor a fost o eroare desoriu interesată. Ea n-a servit decât opresorilor, pentru a-și debzina și stăpîni mai ușor victimele. Dar opresorii nu s-au mulțumit cu gazările. Nu puteau să le fie de ajuns milioanele de morți. Ar fi rămas într-adevăr destule milioane de înși din popoarele învinșate dar nestirpite. Pacea urmează războiului și foarte greu să continui să măceșăști cu nemlău în timp de pace. Așasinatul trebuia să devină în această ipoteză cit mai preventiv și mai științific. S-a hotărît deci sterilizarea tuturor celor ce nu făceau parte din "Herrenvolk" ales. La cercetările pentru găsirea celui mai științific mijloc de sterilizare au avut loc, în-țre, tot la Auschwitz și Birkenau, pe cabai recrutați din ființe ome-nești, femei și bărbăți aleși pe sprin-

Ion VINEA

(Continuare în pag. 6)

medalion

CAMIL RESSU

Mai în șagă și mai cu solemnitate, s-a spus că academicii sînt niște cam așa ceva, nemuritori. E de văzut. Deocamdată, Academii pare să fie o condiție de longevitate.

Lată încă unul, ajuns la 80 de ani, pictorul Camil Ressu.

Dacă mi-a făcut el, nu prea de mult, un portret în ulei, de ce nu i-ăș face și eu lui, la întrecere, un medalion cu cerneală? Se zice, în pictură, că asemănarea nu-i obligatorie. E de văzut și asta. Te apropii cu pensula ori cu condeiul cit mai mult de model și iescîștii. Pe vremuri s-a discutat febril dacă barbișonul lui Napoleon al III-lea fusese negru sau roșcovan, și a rămas problema nedeslegată.

Sînt împrieteniți cu persoana și peleta lui Ressu de peste vreo 50 de ani. Un timp am și locuit împreună un etaj mic, împărțî în două cu ușile la fel. Ba nimerea e: în oada mea, ba eu într-a lui. Pardon! Pardon! Nu-i nimic! Dar ce mîncăm la prînz? Las că ne descurcăm nevastă-mea Paraschiva.

Persoana lui, lesne irascibilă, era, de două ori pe an, la cele două soroace ale chiriei, revoltată. Samsarul de tablouri, Iscovici, care aprovizionă vitorează muzee, Simu și Kalinderu, se arăta cu surșul lui comercial în capul scării. Clăie peste grămadă, șasiurile și muca-valele, începute sau sfîrșite, ocupau "atelierul", oada de dormit, împușcă de mirosul grețos al tuburilor de vopsea. Atelierele propriu zise, confortabile, de pictură și sculptură, sînt de-abia operă recentă.

Iscovici "cumpăra" toată marfa, începînd de la un pol în sus, dar susul era scurt și pictorii îi ardeau palmele să le puie în acțiune.

— Mă grăbesc, maestre, n-am timp de pierdut. Mă așteaptă țrăsura să le duc.

— "Du-te la dracu" se împerechia, măcar în gînd și cu cîte o mai plastică exclamație

— Hai, că mai dau ceva pe deasupra.

Orîșicum alîșverșii se făcea aproximativ posibil dar desgustat pictorul tot rămînea în palmă cu nișel argint, tocmai bun de figurile pe o săptămînă.

Sucit, necăjit, bosumfiat, plin de chichîțe, Ressu era un excelent camarad și oolog, cu toate că gura le-o lua bucuros, adese ori, intențiilor înaintea. Nu l-am simțit niciodată pînzîndu succesele aflora, solidar, în meșugurile lui, cu toți "băieții", cu bunii băieți. Pictorii sînt băieți la toate vîrstele vieții, și pînă în ziua de azi Camil a ră-mas un băiat. În sinceritatea lui, cînd abrupte, cînd sfioșose, naive și gingașe, Ressu e mai mult un băiețel, un copilandru de 80 de ani, înimos și gata să-și cheltuiască însușierile larg, pentru toți.

Mi se pare că asemenea fire răscolită s-ar chema temperament.

Tudor ARGHEZI

2 februarie 1960.

BIBLIOGRAFIE

Carti aparute in luna ianuarie

E.S.P.L.A. Biblioteca pentru toti: Eminescu: Poezii...

(B.T.M.) E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: A. Bak: „Soseaua Volokolanskiului”...

G. Călinescu: „Enigma Otiliei” (Cu un cuvint înainte de Paul Georgescu)...

Alecu Russo: „Scrieri alese” (Ediție îngrijită, introducerea și note de Geo Șerban)...

L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

E.S.P.L.A. - Cartea Rusă: L. Tolstol: „Război și pace” (Traducere de Ion Frunzești și N. Paroescu)...

Aspect de la biblioteca clubului minier din Petrita

Dialogul criticicii

Este un fapt imbucurător că, în ultima vreme, asistăm la un reviriment al criticii pe care am numi-o de discuție. După interminabilele monologuri apologetice, dialogul criticii restabilește acea atmosferă de efervescentă afit de necesară actului delicat de evaluare literară...

Ignorarea părților critice formulate anterior e un fenomen încă răspândit în critica noastră (deși mai puțin în ultima vreme). Un caz extrem ar fi acela al cronicarului literar al „Contemporanului”, Radu Popescu, care își expune judecățile critice într-o perfectă detașare față de conștientizarea și a ceea ce s-a întâmplat în cronicile lui Radu Popescu numele vreunui. Or, critica este, în chip necesar, și confruntare cu părerea altora, acceptate sau repudiate, delimitare în raport cu acestea. Dacă foaie critică ar proceda ca Radu Popescu, impresia pe care ar face-o, în ansamblul ei, critica noastră literară, ar provoca profunda derută a cititorului onest, pe care îl fereste de aceasta doar un anume simț al relativității. De fapt, nu diversitatea opiniilor, ci lipsa dialogului produce impresia de haos. Problema nu e chiar atât de acută cum pare să rezulte din cele spuse mai sus, cazurile extreme fiind rare. Pe un plan mediu însă, această deficiență e oarecum generală. Iată de ce credem că ar fi util, cel puțin în unele cazuri, bilanțul critic de felul celui făcut de Gh. Iosăcu, în „Contemporanul”, cu privire la articolele apărute despre volumul „Eu nu știu că știu să citesc” de Victor Tulbure. Mai ales atunci când o carte stârnește controverse, examenul cel mai obiectiv al opiniilor critice exprimate în legătură cu ea este recomandabil.

Acest lucru îl încearcă „Tribuna”, cu privire la romanul „Bariera” de Teodor Mazilu. Dumitru Isac, cel care întreprinde bilanțul discuțiilor, se situează însă, din păcate, pe o poziție prea polemică și deci îngustă. Evident, nu există nici o legătură între Sadoveanu și Mazilu, așa cum susținea Eugen Luca (aproape și forțat și nobile argumente ale lui E. Luca din „Contemporanul” în articolul „Ce și cum înțelegem de la clasic”, nu sputberd această impresie). Criticul „Tribunei” ignoră însă și această înțelegere în primul rând călăuzită incontestabil de căruși și faptul că toată discuția asupra ei a avut un caracter oarecum exterior. Romanul lui Mazilu trebuie judecat în raport de elementele noi pe care le aduce în proza noastră realist-socialistă prin figura lui Vișu. Fundamentală în carte e încercarea de reconstituire a universului sufletesc al unui muncitor înaintat, în perioada frământată din timpul Eliberării. Interesul afit al scriitorului, mergând pînă la nuanțarea subtilă, e impuls o anumită rarefiere a epicului, derogarea de la anumite reguli codificate ale romanului. Firește, discuțiile privind compoziția cărții lui Mazilu (uneori dejectuoasă, altele de un convenționalism nepotrivit la un scriitor care ironizează convențiile) nu sint lipsite de justificare, dar ele nu trebuie să abată atenția criticii de la problemele intrinseci importante pe care le ridică romanul lui Mazilu. Cit despre părerea lui D. Isac că „Bariera” ar fi o simplă pasișă după „Moromeții” lui Marin Preda, ea este o dovadă, dacă nu de rea voință față de Mazilu, de gravă cecitate critică.

E ciudat că discuțiile critice au adeseori un caracter exterior. A apărut, recent, o valoroasă carte — Romanul românesc contemporan — de Dumitru Micu. Majoritatea articolelor scrise despre ea, în loc să discute problemele de fond, afit de multe de ce e interesant, se rezumă de fapt la consideraiți cu caracter marginal. În articolul „Probleme ale romanului”, apărut în „Gazeta literară”, Lucian Raicu, după ce afirmă, justitit, că volumul lui D. Micu aduce o contribuție importantă în critica noastră literară, discută pe larg o formulare a autorului cu privire la Lovinescu, arătînd că aceasta e greșită. Observațiile pe care le face criticul sint interesante și utile, dar discuția despre cartea lui D. Micu, luată ca pretext, ca punct de pornire numai, rămîne, cum spunem, marginală. Silviu Iosăcescu, în cronică literară din „Contemporanul”, critică aplicarea criteriului tematic în organizarea materialului cărții, provocînd răspunsul din „Gazeta literară” al lui D. Micu. O astfel de discuție nu poate fi însă prea fructuoasă.

Dialogul criticii se va extinde, probabil, și fiind în măsură să ajute la formularea unor judecări literare din unghiuri diferite, capabile să releve concludent varietatea fenomenului literar actual.

Prin efortul comun al criticilor, călăuziți de o înaltă exigență partinică, acest dialog poate deveni una din modalitățile cele mai eficiente ale criticii noastre literare.

Matei CALINESCU

G. Ibrăileanu — „ADELA”

Adela, roman? Ga o sugestie în eventualitatea clasificării. Ibrăileanu adaugă subtilul „Fragment din jurnalul lui Emil Codrescu”. Citeva mici, inezisabile schimbări de cadru, întrerup „fișa de observație”, rezultatul unei savante și euforice introspecții. Nu există epicul, fie cit de anemic. Tonalitatea ca o operă memorialistică în care autorul, cu binecunoscuta discreție, se ascunde sub numele Emil Codrescu. Reflecțiile din Privind viața, inflexiunea lirică desori prezentă în comentariul criticului entuziast și lucid reapar aici organizate în jurul unui pretext delicat.

La Bălănești, stațiune vag balneară, situată în apropierea pitoresc ale minărilor Nesimului, doctorul Emil Codrescu reînvițește pe Adela, cu multi ani în urmă obiectul unor amuzamente paterne. Cu feminitatea sa eteartă, Adela modifică sentimentul ei inițial făcînd din grașorul părinte „adoptiv” un îndrăgostit subtil, care condamnă indirect brutalitatea și imoralitatea dragostei burgheze. Într-o epocă a turpitudinilor, personajul lui Ibrăileanu — prin antiteză — ne apare ca apărător al unor valori etice, incompatibile cu această lume. Emil Codrescu este intelectualul care opune aproape ostentativ trivialității acelei societăți, candore.

În monodonia firgului din nordul Moldovei, Adela aduce o animație discretă. Heim David, filosoful-ocasionar, modifică timpul mecanic al lui Emil Codrescu, se bucură împreună cu soția sa de volubilitatea Adelei și plînge din la un presimțit stîrșit de sezon îl întîlnește cu totul intîmplător pe drumul spre „Piatra” (Piatra Neamțului). Doamna M***, mama Adelei, asistă calmă și decorativă, într-un soi de beatitudine balneară, la dezvoltarea acestui film fără acțiune în care personaje vorbesc mai cu seamă prin gesturi. O simplă mișcare, amănuntul comun găsec în Emil Codrescu un analist neobosit, cu vocația voluptății abstracte.

Notățiile de jurnal intim (Adela e scrisă la persoana I) îl duc pe autor la aforisme. Dar nu în această tendință cartea emoționantă în mod deosebit. Sint în Adela pagini, și cele mai multe, investite cu o sensibilitate aleasă, cu poezia unei suletii inibat, deprins să-și descurte reacțiile cu mișcările de entomolog. Scortele pregrîndiri în împrejurimile Bălăneștilor sint relatate cu vibrația unui seismograf. Cînd Adela coboară din trăsura, și de sub faldurile moi ale rochiei de mătase strălucește pentru scurt timp lacul pantofilor, cînd intr-o mică ascensiune, de album, aceeași pantofi Louis XV amenință să-și rupă tocurile, reacțiile lui Emil Codrescu sint ale evoidragenarului, meru lucid și ațent la accidentul insignifiant care, în contact cu sensibilitatea lui exacerbată, capătă semnificații fabuloase.

Adela, deși intrucivă desuetă, își păstrează interesul prin poezia ei mediativă, prin investigația psihologică întreprinsă cu o remarcabilă acuitate. Polemizînd cu unii filozofi idealști, Ibrăileanu (prin Emil Codrescu bineînțelese) afirmă „amorul nu este entuziasm estetic și moral. Sublimățiile astea clorotice n-ar putea explica tirania și demența lui. El este cu totul altceva. Este faptul fundamental al existenței. Voimă de a trăi sau de a nu muri. (Beza ce, deși pare același lucru, e cu totul altceva)”. Ibrăileanu reafirmă aici marea și patetica sa dragoste de viață.

Cu toate că Adela nu este o carte dinamică, a exultanței romantice, prin înțuțiile și reflecțiile de o fineță de nețăgăduit, e stenică, emoționantă. Gost. Ciopraga, în prefață, stăruie cu competență tocmă asupra acestor elemente care justifică reditarea. Noua ediție prezintă cititorului un text restabilit de G. Agavrițoiu, după exemplarul corectat de autor.

Liviu CALIN

O carte pe săptămînă

RĂSFIND REVISTELE

VIATA ROMINEASCA

Nr. 12/1959 POEZIA SI PROZA

În acest număr „Viața românească” publică destul de puține poezii originale. Menționăm un sonet despre dragoste de Maria Banuș (Nocturnă) și un ciclu închinat patriei și partidului de Gh. Tomozei. (Dacă în acest grupul poeziei „Treptele țării” și „splendida unitate” pun în valoare într-un mod original afora picturală a lui Tomozei, „Omul cu vioara” ni se pare mai puțin reușit, prin solita incă o dată a unui artificiu poetic destul de comun). O lafă nouă a talentului său ne oferă tînarul poet Ion Gheorghe, exersat pînă acum mai ales în poezia de evocare a universului rural. Poemul său „Zeia muncii” conține gândire poetică densă, ale cărei sensuri ni se dezvăluie treptat.

Restul spațiului acordat poeziei este acoperit de traduceri dintre care consemnăm în primul rînd, la rubrica „Poezii lumii” emoționantul poem „Sonata clarului de lună” de Iannis Ritsos (trad. M. R. Parascivescu și Iannis Veakis). La aceeași rubrică este prezentat laureatul premiului Nobel (trad. Despina Mladoveanu).

Ciclu de versuri antimonarhice stringe laolaltă bucăți antologice din Arthur Rimbaud (trad. Dan Deșliu), Victor Hugo (trad. Tașcu Gheorghiu), Byron (trad. Petre Solomon), Carl Sandburg (trad. Petre Solomon) și Hristo Botev (trad. Victor Tulbure).

Proza este reprezentată în numărul de față de un interesant epilog la romanul Voica al Henriettei Yvonne Stahl. Scriitoarea, înarmată acum cu perspectiva reală asupra istoriei, reconstituie viața eroinei sale în împrejurările vremii noastre. În acest „epilog” caracterul Voicii evoluează potrivit direcțiilor sale firești. Fieea ei acizitivă, deformată de setea de îmbogățire, intră în conflict cu noua realitate socială, cu noile concepții despre viață, reprezentate aici de fiul său adoptiv, Ion. Descrierea ultimilor ani ai Voicii, distrugerea ei treptată, ca proces dialectic, prilejuește scriitoarei pagini remarcabile. Mai slab conturat ni se pare Ion — cel care reprezintă forța noului — umbrat de chipul vîrgos desenat al Voicii.

Proza se reduce la atit. Inițiativa „Vieții rominești” — pe care am salutat-o acum citva timp — de a publica reportaje de actualitate, a fost în ultimele numere, uitată.

Tribuna SĂPTĂMÎNAL DE CULTURĂ

În ultimele numere „Tribuna” publică o proză de calitate, în vîdit progres față de anul trecut. S-a lărgit și cercul colaboratorilor, iar tematica revistei în acest domeniu corespunde unor obiective importante ale literaturii. Dintre lucrările publicate remarcăm nvela lui Ioan Gheorgescu „Mîna lui Oscar” — o virulentă denunțare a regimului de exploatare inumană din trecutul industrial nostru petrolifer. Ea și în reportaje sale, autorul găsește fapte deosebit de interesante, cu semnificații adînci, din-

colo de caracterul lor aparent senzațional.

Revista mai publică un fragment de roman de Nicolae Jipa („Monștrii”) în care sint descrise aspecte ale acțiunilor bestiale întreprinse de legionarii dintr-un fir moldovenesc, înainte de izbucnirea celui de-al doilea război mondial.

Foarte bine reprezentat în numerele discutate este reportajul pe teme de actualitate. Remarcăm în acest sens reportajul „Regăsire” — „Vizitînd expoziția industrială a regiunii Cluj”) de Mircea Zăciu. Autorul nu se limitează la simpla relatare gătarească a celor văzute în expoziție, ci evocă în același timp chipurile oamenilor muncii, creatorii acestor mașini industriale perfecționate. Mai semnificativ reportajul „Oameni în alb” de Em Bunea, un elogiu călduros adus medicului de tip nou. „Clujul de e” se întuțuează un amplu reportaj în care autorul (Viktor Deznai) își imaginează, privind șantierul pe care se desășoară o : nsă activitate constructivă, cum va arăta în viitorul apropiat vechiul oraș de pe Someș.

În „Întreprinderile textile Lugoj”, romancierul Radu Theodoru zugrăvește în culori vii munca dintr-una din marile fabrici de textile ale țării. Preocuparea continuă pentru îmbunătățirea calității estetice a produselor fabricii, este sugestiv consemnat de romancierul-reporter care insistă asupra relațiilor între perfecționarea tehnicii și satisfacerea gusturilor meru mai exigente ale oamenilor muncii pentru frumos.

Menționăm că vom re-în, într-unul din numerele viitoare, asupra „Tribunei”, înfășurînd mai pe larg și alte rubrici.

Dinamul

„Dinamul”, gazaeta întreprinderii „Klement Gottwald”, prezintă aspecte publicistice diferite față de cele întinse în săptămînalul „Viața Uzinei”. Numeroși colaboratori de la „Viața Uzinei”, de profesii diverse, (ojelari, forjori, lăcătuși, sudori, tehnicieni, ingineri, medici, etc.) susțin dezbateri documentate pe teme de tehnică nouă de producție, de igienă a muncii, semnează articole și informații cu privire la procesul concertat de dezvoltare cultural-artistică din uzinele „23 August” și „Republica”. Fiecare sector publicistic își are locul stabilit în pagini și rubricile organizate pe probleme sint susținute consecvent.

Gazeta „Dinamul” are un profil mai elastic, poate și din pricină că nu define un corp de colaboratori mai larg care să cuprîndă metodii multiple activității ale uzinei ce se cer ogîndite. Se remarcă, față de alte gazete de uzine, printre caracter publicistic ceva mai viu, mai atrăgător. E vîdit în „Dinamul” preocuparea de a comunica evenimentele din producția prin mijloace de expresie colorate, sprintene, îndobște prin reportaje cu calități literare. Printre reporterii, revino cu insistență numele austerului I. Cherecheș (cîntăm portretele intitulat „Mîni de aur”, „In unanimitate”, „O trăsătură de caracter”). Remarcăm de asemenea verva portretistică din reportajul lui C. Radu, dedicat tinerilor absolvenți ai școlii profesionale intrași în producție. Dintre reportajele pe temă culturală menționăm pe cel semnat de Petre Mihai („Reportajul tineretii”) precum și pe acela al lui I. Zbrău care redă cu viu și interesant, în jurul unui stand de cărți (cu volume de la „Motanul încălțat” pînă la „Calculul inductanțelor”).

Se simte necesitatea unor articole de adîncime care să dezbate problemele curente, centrale, ale dezvoltării culturale-artistice din întreprinderi și care să aibă în primul rînd un rol de orientare și îndrumare activă. Săptămînalul „Viața Uzinei” are realizări meritorii de acest gen. Printre materialele din „Dinamul” cităm articolele Zina Imbrescu. Un cerc mai larg de colaboratori ar permite o ogîndire cuprinzătoare a vieții și activității uzinei „Klement Gottwald” precum și o organizare continuă, pe probleme, a materialelor publicate în paginile gazetei.

CRONICAR

CRONICA LITERARA

DUMITRU MICU: „Romanul românesc contemporan”

Pe cit de ispitit de sinteză este Silviu Iosăcescu în volumul său („În jurul romanului”), circului cu viteză generalizatoare prin secolii și literaturii, trecînd de la o trăsătură generală la alta trăsătură generală, pe atît de aplicat la operă și text se arată a fi, aici, D. Micu. Firește, nu ne hazardăm a descoperi două tipuri de critică — evoluția ulterioară ne-ar putea desamîni — ci doar două tipuri de critică, asupra cărora nu vrem a glosa în abstract, ambele fiind necesare și mai ales în cazurile date, cerule de natura obiectului. Dar dacă, mulțumiți de pricepere analitică a lui D. Micu (și de stilul său), am avea o rețineră în laudele noastre (precizînd de noua lectură a lucrării ample închinată romanului românesc după Eliberare), ea se datorează tocmai insuficienței sintetizării. Operele analizate izolat își dezvoltă caracteristicile, dar problemele și caracterul specifice de ansamblu rămîn invizibile în generalitățile expunerii. Știu că „partea negativă” lipsirile” se expun la sfîrșitul unei cronici, dar ne obligă la derogare dispunerea însăși a materialului cărții.

de dezvoltării scriitorilor respectivi, nu e mai puțin adevărat că și celelalte criterii posibile nu permit o cuprîndere integrală, aceasta fiind cu puțință doar prin mai multe cărți care vor totaliza unghiurile posibile de vedere. Volumul lui Dumitru Micu ne dă o imagine de ansamblu asupra a cincisprezece ani de roman românesc, văzut în izbutirile sale. Ceea ce face meritu cărții și calitatea analizelor. Judicios, atent, cu simțul proporțiilor și al nuanțelor, criticul trece cu răbdare de la un roman la altul și astfel se încheagă, cu încetul, o imagine unitară care, chiar dacă nu e teoretizată sintetic, nu e mai puțin, prin aceasta, prezentă. Credem dar că e necesar să ne preocupăm de ceea ce constituie obiectul și meritul cărții: analiza literară.

Dacă, ocupîndu-se de romane pe care le consideră mai puțin semnificative, criticul le cuprinde în cîteva fraze, cristalizînd esențialul, analiza operelor importante e realizată pe-nchelele. Dumitru Micu desășoară un atac metodic al redutei. E deci o analiză multilaterală a operei, cu incursiuni teoretice și asociații interesante, dar folosite cu pondere. Analiza literară presupune capacitate sintetică fiindcă, afit, criticul s-ar pierde în rememor. Or, îndiferent de ansamblu asupra cărții nu se fărîmtează și critica de valoare, implicită, prin raportare la ansamblu e meru prezentă. Cum procedează criticul?

Despre proza lui Zaharia Stancu se vorbește la subcapitolul intitulat „Romanul suferințelor și luptei fărînimii” unde a fost grupat, tematic, și „Mitrea Cocor”. Analiza începe prin-o situație generală, de ansamblu, care dă și tonul textului: „Sub aspectul condițiilor ei vitreze, viața țărănească n-a fost, fără doar și poate, nicăieri afit de cuprînzător și original evocată ca în literatura lui Zaharia Stancu. „Desculți”, „Dulșii” (...) sint romane de o structură specială, conștientă în jurul unor stări lirice” (pag. 88). Se definește apoi acel amestec specific de povestire și lirică amară, tonul naratorului („durere primară”), procedeele artistice, structura frazei, universul poezic („Peisaj arid. Cîlimă aspră. Trăitii oame-

de dezvoltării scriitorilor respectivi, nu e mai puțin adevărat că și celelalte criterii posibile nu permit o cuprîndere integrală, aceasta fiind cu puțință doar prin mai multe cărți care vor totaliza unghiurile posibile de vedere. Volumul lui Dumitru Micu ne dă o imagine de ansamblu asupra a cincisprezece ani de roman românesc, văzut în izbutirile sale. Ceea ce face meritu cărții și calitatea analizelor. Judicios, atent, cu simțul proporțiilor și al nuanțelor, criticul trece cu răbdare de la un roman la altul și astfel se încheagă, cu încetul, o imagine unitară care, chiar dacă nu e teoretizată sintetic, nu e mai puțin, prin aceasta, prezentă. Credem dar că e necesar să ne preocupăm de ceea ce constituie obiectul și meritul cărții: analiza literară.

Dacă, ocupîndu-se de romane pe care le consideră mai puțin semnificative, criticul le cuprinde în cîteva fraze, cristalizînd esențialul, analiza operelor importante e realizată pe-nchelele. Dumitru Micu desășoară un atac metodic al redutei. E deci o analiză multilaterală a operei, cu incursiuni teoretice și asociații interesante, dar folosite cu pondere. Analiza literară presupune capacitate sintetică fiindcă, afit, criticul s-ar pierde în rememor. Or, îndiferent de ansamblu asupra cărții nu se fărîmtează și critica de valoare, implicită, prin raportare la ansamblu e meru prezentă. Cum procedează criticul?

Despre proza lui Zaharia Stancu se vorbește la subcapitolul intitulat „Romanul suferințelor și luptei fărînimii” unde a fost grupat, tematic, și „Mitrea Cocor”. Analiza începe prin-o situație generală, de ansamblu, care dă și tonul textului: „Sub aspectul condițiilor ei vitreze, viața țărănească n-a fost, fără doar și poate, nicăieri afit de cuprînzător și original evocată ca în literatura lui Zaharia Stancu. „Desculți”, „Dulșii” (...) sint romane de o structură specială, conștientă în jurul unor stări lirice” (pag. 88). Se definește apoi acel amestec specific de povestire și lirică amară, tonul naratorului („durere primară”), procedeele artistice, structura frazei, universul poezic („Peisaj arid. Cîlimă aspră. Trăitii oame-

de PAUL GEORGESCU

„Desculți” și „Dulșii” sint răscolite de un suliu viguros și eroic în toată ecuația, o finută bărbătescă, o demnitate ce sperie pînă și pe cei mai experimentați călăi (pag. 103). Criticul analizează apoi modul în care atmosfera sumbră, apăsătoare a romanului, generează toțuși cititorului un „robust optimism”, o nestrămătată credință în valorile excepționale ale poporului nostru. Acest aliaj se explică prin faptul că „Fără să indice concret calea spre o altă viață, scriitorul deschide, în „Desculți”, perspectiva unor timpuri noi” (pag. 104).

Reiese, cred, din acest rezumat, care nu poate, firește, sugera finețea analizei, că Dumitru Micu sinea propus o investigație multilaterală, în orice caz cea mai cuprînzătoare din cele întreprinse pînă acum. Logica organizării studiului e discutabilă, după cum discutabile sint și unele obser-

mele” (coborîți), atitudine eroică față de învătătură (și cauza), biserica, structura lor psihologică (corespondențe cu Sadoveanu, Stancu, Slavici, Rebreanu), relațiile sociale (figuri de expoziționiști), pe toate acestea călăi vin trupe cel-impresur pe lile Moromele, căruia i se face un amănunțit portret. Analiza acestuia a dat naștere, fără îndoială, unora din cele mai izbutite pagini ale criticii noastre științifice. D. Micu examinează critic diferite interpretări ale eroului lui Marin Preda: „Considerînd personajul prin prisma diferite, unii critici au găsit esențială — pentru definiția lui — disimularea, iar alții, dimpotrivă, candore. În realitate cele două alternanțe contradictorii se armonizează, încheind unitatea caracterului. Excluzînd una din ele, eroul ar înfățișa o dramă intimă a lui Moromele, „drama întîmîș a lui Moromele” e drama contemplativă gratuită, drama individualismului. Eroul își creează, lucid, un fîrîm al reveriei împăcate și nu vrea să știe de nimic altceva.” Dar „legile obiective ale dezvoltării sociale mătură din cale eroiză rezistență a conștiinței restructurată lor” (pag. 129). Roman al dublului eșec — al micii proprietăți țărănești și al unui mod de viață dercîrgînd din aceasta sau, mai exact, posibil doar în cadrul ei — „Moromelele” constituie o dramă a cunoașterii. D. Micu schematizează puțin cînd dă drept bază a ataracției lui Moromele „cele două loturi producătoare de griu și porumb”, întrucît vîntulinea sau stările agresive se pot înfîlșa la toate nivelele, după cum echibrul tractatice (cel real nu e bazat pe posesiune) nu se măsoară în pogoane, nici în banieți, unitatea sa de măsură fiind alta.

Dumitru Micu analizează romanul sub diferite unghiuri, îl demontează, stabilește relații și corelații, demonstrînd izbutit nu numai marea valoare a romanului lui Marin Preda, ci și deosebitele sale calități de critic. Am fi relevant de asemeni analiza la „Setea” și la „Cronica de familie” care sint cele mai bune dintre cele numeroase dedicate cărților respective. Firește, nu toate „cronicele” se afit la aceeași înălțime, dar aceasta nu e totdeauna vina criticului. De asemeni, fatal, nu putem fi de acord cu toate observațiile lui Micu despre diverse cărți și diverși eroi. Am dorit doar, aici, să sugerăm seriozitatea acestei cele dintii opere critice, de proporții, închinată literaturii noastre realist-socialiste.

TINERETUL PATRIEII NOASTRE

Pentru pace!

Aproape 300 de tineri participă la întâlnirea tineretului și studenților din țările regiunii Balcanilor și a Mării Adriatice. Au venit din șase țări europene la Casa de cultură a studenților, în București, să se cunoască și să lege prietenii. Evenimentul are, desigur, semnificațiile cele mai luminoase. Și cele mai largi, totodată, cu atât mai mult cu cât foarte recent s-a înregistrat revirimentul fascismului în occident. Sau auzit din nou în Apus chemări la învrăbire între nații, pe auziri au aprins zvonicii și lozincii renașterii. Au venit din șase țări europene la Casa de cultură a studenților, în București, să se cunoască și să lege prietenii. Evenimentul are, desigur, semnificațiile cele mai luminoase. Și cele mai largi, totodată, cu atât mai mult cu cât foarte recent s-a înregistrat revirimentul fascismului în occident. Sau auzit din nou în Apus chemări la învrăbire între nații, pe auziri au aprins zvonicii și lozincii renașterii.

SECRETARUL

La Slatul Popular al raionului Lehlui, mi s-a spus: „Răducu Gheorghe, secretarul de la Lupșanu? Păi nu mulți secretari de stat pot să-i treacă pe dinainte!”

La raionul U.T.M. aflu: „Răducu? E linar, utemist model. Un om de nădejde. O să vă duceți și o să vedeți!”

M-am dus și am văzut.

L-am aflat în sala Căminului Cultural discutând cu secretarul Comitetului raional U.T.M., (venit aici pentru tinerea Adunării Generale) despre un film. Curînd începe adunarea și în darea de seamă se arată „punctele obținute” și cele „neobținute” din planul de muncă.

A doua zi îl găsește Slatul băfînd o convocare la mașină. Mă întreabă zimbînd (are un fel de a zîmbi, copilăresc, cu buza de jos coborîtă și desprinsă de dinți)... dacă am citit „Vi-lele de aur”? Așoi imi exolcă: „La mașina noastră lipsește o literă și în roman se vorbea la fel de o mașină de scris la care lipseau două litere!”

E sincer contrariat de intenția mea de a scrie despre dînsul: — Păi mine — altii — mi! Chiar și aici în comună găsiți clii vrefi!”

Nu-i răspund și după ce termină cu convocarea văzîndu-mă așteptînd în cepe: „Sînt de prin Slatice. Tata — cizmar, mama — casnică. După primară m-au dat la liceul comercial din Ploiești. Cînd eram în clasa a V-a prin 1947, într-o seară, tata mi spune că acum în socialism, negustoria o să se desființeze. Să intru mai bine într-un atelier de fierărie. Așa că m-a luat de la liceul comercial și m-a băgat la un fierar. Mie fierăria nu-mi plăcea și după un timp am fugit la Bicaș la hidrocentrală. Am lucrat mai întîi ca dulgher, pe urmă am devenit locitionalul celuiui brigăzii de instalări. O duceam la incenct can greu, santierul atunci se infirpa dar eram mult tineri și era elan. În zilele de repaos făceam excursii pe Ceahlău sau aveam reuniuni. Se legau prietenii și chiar căsătorii. Ce l-am criticat o dată pe unul din brigada care, după ce s-a înșurat cu o fată, tot de la noi, n-a lăsat-o să mai lucreze...”

Sîntem întrerupți. Pe ușă intră un om din sat care cere o adeverință. După ce-o eliberează secretarul îl mai reține:

— Pe la dîmneata s-a trecut cu re-

gistrul agricol? Cum omul incuviințează, secretarul îl întreabă: Cîte vaci ai? — Una. — O? Cîci! — Porci? — Unul. — Găini? ci șpe.

Totul e în ordine. E loc și pentru o glumă. Secretarul privește cu o încredințare comunistă foaia creșterii, însă zîcîndu-l ușor al buzei de jus îl trădează.

Și clii cocoi ai? — Celălalt prinde ceva însă nu tot, așa că răspunde alb: Unu. Secretarul, tot încruntat, după ce scutură pre-ocupat țigara: — Nu știți că e o situație ilegală? —

— Trebuie să ai cel puțin un cocoi la trei găini.

Celălalt prinde acum tot și răspunde și el cu o seriozitate făcută: — Păi sînt trei găini care cîntă cocosește, basca nevasta.

Carțile sînt date acum pe față, se vede, și omul venit după adeverință spune o glumă cu un cocoi de la muzeu și lese.

La Bicaș, reia secretarul, am stat pînă am plecat militar. Armata am făcut-o în mai multe localități. Peste tot vedeam cum țara își schimbă fața. După ce m-am liberat am lucrat într-o mulțime de locuri.

Pe ușă intră președintele Slatului. E un om înalt, mare, cu o față blăjînată și plină. Are gesturi puține, su-praveghiale și poate din pricina puștinătății, ele au o anume solemnitate. Cînd se vesele vesele problema încurcării președintelui blestemă întodeauna înocet, bînd și îngîndurat de „vascois”.

Acum îl întinde secretarului o adresă, discută despre silozurile de la colectivita din Radu Vodă și apoi pleacă.

— Din arată am plecat cu un prieten la Baia Mare și am lucrat la minele de aur din Săsar. De acolo m-am dus la lătică de chereștea din Reghin. Aici, prin 1953 chereștea o scri-soare de la un cunoscut care lucra la o uzină din Orașul Stalin. Imi descria munca de acolo și mă invita să vin și eu. M-am dus. Am intrat la secția scolară. Locuim în niște vile la Timiș. Acolo eram doar tineri — numai administratorii vilelor erau bătrîni. Și vă închipuiți: joi ale tineretului, simbata și dîmneata reuunam, excursii... În 1951 am venit la întreprinderea 214 — construcții mon-tați din București, imi convenea pentru că trustul mergea în toată țara. Aici am cunoscut-o pe nevastă-mea. Ea la început imi zicea „nene Gigi”. După un timp am fost scos din producție și numit secretar de U.T.M. pe întreprindere. Organizația avea 2400 de membri. Așa am început munca cu oamenii.

În birou intră un om în vîrstă, scund, urmat de o fată tînră — fiică-sa — cu ochii verzi, și obraji mari. Stau un timp fără să zică nimic apoi bătrînul începe să spună precipitat că aseară fata venia acasă s-a înfîlînit cu un frizer beat care „a vociferat asupra ei cu felerite vorbe”. Că el, bătrînul, dacă Slatul nu la măsură se dăuce la tribunal. Secretarul îl așteaptă să se domolească apoi îi cere amănunțe și îl sfătuiește să lase o cerere către Comisia de împăcătore și numai dacă aici nu s-or putea împăca, să meargă mai sus, la Tribunal. Fata la un loc, serie cererea și i-o întinde.

Îi reamintesc unde rămăsesem și secretarul mi se destăinuie mai departe. A condus organizația U.T.M. de

la întreprinderea 214 pînă cînd a fost transferat la Slatul Popular Regional. De aici a fost trimis ca secretar de Slat în comuna Pelin, tot din acest raion. Aici a stat trei ani, timp în care a urmat și terminat, la fără frecvență, școala medie. Deoarece a avut re-lzări în muncă (Pelinu a fost prima comună pe raion, colectivizată în întregime), — a fost evidențiat și transferat într-o comună mai mare. Aici, în Lupșanu.

— Munca de secretar imi place. Adică ce imi place? — Mă pasionează. Sigur, nu e ușoară. Dar vă spun, imi place să lucrez cu oamenii. Imi povestesc apoi cîteva situații în fața cărora a fost pus. Sînt o mulțime. Am să redau numai una.

— Un băiat de aici — spune secretarul — se însurase cu o fată tot din sat. El era tractorist și lucra la Pelin. Fata rămînea cu soacra. Îi cunoșteam. — El — băiat bun, ea — fată bună. Bătrîna, soacra, avea o răutate în ea. N-o lăsa pe noră să treacă pe săliță cu oala de noapte a copilului. Zicea că i se scriește cînd o vede pe tereastră. Îi făcuse o porțiță să iasă prin lîndul curții. Cînd venea băiatul, îl impresura cu vorbe că fata e așa și pe dincolo. Într-o zi ne pomenim cu el la Slat, că vor să se despartă. Să venim la împărțirea bunurilor. Mă duc cu președintele. Îi împărțiseră aproape tot, mai erau trei giște și un porc asupra cărora nu se înțelegeau. — Păi să ia unul giștele, le spunem, și cine ia porcul să plătească o diferență. Ei, — nu, că nu e bine așa. — Atunci lătați-le și împărțiți-le! Le-am spus-o mai mult în glumă. Parcă nu erau în toate mințile: se apucă și măcelăresc viețările.

La Tătărăști

De patru zile de cînd am ajuns la Tătărăști de jos, în cîmpia Teleormanului, ningea și ploua, ploua și ningea.

Astăzi, 14 ianuarie, cerul e mai întunecat ca niciodată. Sînt la slatul popular, aștept, împreună cu tovară-

Marin Mateescu, secretarul sflatului popular, s-a apucat să povestească din viața lui. Are 25 de ani și e utemist. Fecior de țărani săraci din Clurării Reșilor de Vede a absolvit școala medie de agricultură și a lucrat ca tehnician agronom în Dobrogea. Acolo, mărțurisese el, a luat parte la munca pentru colectivizarea satelor Albești, Mangalia, Viroaga, Negreni, Dumbrăveni și Independența, acolo a călărit, prima oară, pe deșelate, un cal de steapă, vinjos (ah, ce cai au aia!) și a iubit o fată frumoasă, frumoasă, care s-a măritat cu altul. Și tot în Dobrogea l-a împins ambiția să scrie un roman.

dine în scrierile Slatului — vechea conducere lăsase toți brambura — și să activeze comisiile de deputați. Comuniștii din sat și instructorul trimis de Comitetul raional de partid l-au ajutat să de ze și în scurta vreme lucrurile au intrat pe făgașul cel bun. La sfîrșitul anului, toți locuitorii își aveau impozitul achitat și subscriaseră, voluntar, pentru electrificarea satului. Între timp, împreună cu noul președinte ales, tovarășul Petre Mocanu, au refăcut școala elementară de 7 ani și au împrejmuit-o cu gard nou. În curînd datorită perseverenței sale, responsabil al comisei de învățămînt și cultura din cadrul comitetului executiv al Slatului Popular, Marin Mateescu s-a îngrijit să ia ființă o echipă de teatru pe lângă Căminul cultural și o brigadă artistică (cor, echipă de dansuri și formație orchestrală existau mai dinainte) și a vegheat ca tinerii să ia parte la aceste manifestații. Nu se pomenesc astăzi în Tătărăști de jos (și te ia groaza cit e de lung satul acesta; se întinde de-a lungul unei singure uliți, pe șapte kilometri) om care să lipsească nemotivat la repetițiile din cadrul Căminului Cultural. Acum, Marin Mateescu se pregătește pentru examene. E student, la cursurile fără frecvență ale Institutului agronomic din București, și lîne să absolva anul cu calificativele „bine...”. Deocamdată însă trebuie să pornim cu agitații. Oamenii sînt aici. De pe culoar auzim vocea lui nea Bădie.

Tineri scriitori la sate

Imi dam seama după îndirjirea asta că ei tîn mai mult unul la altul, dar sînt alțați de vorbe. „Mi-era necaz că și cum s-ar fi spart casa mea. Găsește în buzunar o lucrare despre cultivarea sticlei. O scot, o împăturesc bine ca să nu vadă el ce e și încep să citesc din ea spunîndu-le că e o dispoziție primitivă de curînd la Stat, privind pedepșile care se dau celor careși deslac căsnițele fără rost. Mai vorbim o bucată și ei încep să se îmbuneze. Am uitat să spun că mai aveau o vadră cu vin pe care nu știu cum s-o împartă. Pînă la urmă se împacă. După asta l-am mutat de acolo să mai stea cu oamă. Și azi imi mulțumesc că nu i-am lăsat să-și distrugă casa.

Se făcuse seară. În tinerucul se lipsea fata venit acasă s-a înfîlînit cu un frizer beat care „a vociferat asupra ei cu felerite vorbe”. Că el, bătrînul, dacă Slatul nu la măsură se dăuce la tribunal. Secretarul îl așteaptă să se domolească apoi îi cere amănunțe și îl sfătuiește să lase o cerere către Comisia de împăcătore și numai dacă aici nu s-or putea împăca, să meargă mai sus, la Tribunal. Fata la un loc, serie cererea și i-o întinde.

Îi reamintesc unde rămăsesem și secretarul mi se destăinuie mai departe. A condus organizația U.T.M. de

șul Marin Mateescu, secretarul, să sosească agitații pentru antrenarea în gospodăria colectivă și s-o porțim prin sat. Nea Bădie, omul de serviciu, se canonește să aprinda focul.

În dreptul ferestrei se agită, pentru cîteva clipe, silueta unui ins aflat de înalt, încălțat cu gemenchi peste gard.

— Astăzi Sălcim, zice nea Bădie, fără să ridice ochii. Numai el intuneacă gemurile. Se dice să deschidă la cooperativă.

Nea Bădie (pe numele adevărat Bădea Mocanu) e, în limbaj de croniciar literar, un moromețian. Lucru, de altfel, explicabil, fiindcă Tătărăștii de jos se înscrie în sfera tematică a lui Marin Preda... Siliștea-Gumești, locul în care se petrece acțiunea „Moromeților” se află la distanță de vreo zece kilometri. (Nea Bădie îl cunoaște pe Ilie Moromete... Există, domnie, în carne și oase, ce, nu-l cunoaște eu? Este!) Iar Udutiu, satul în care trăiesc Ilie Darbu, e despărțit de Tătărăști printr-o vale îngusta s-o sari cu pasul... (Asta, zice nea Bădie, referindu-se la Ilie Darbu, n-a vrut să-și dea numele adevărat. L-a mințit pe tovarășul autor. Dar îl cunosc eu. E-eh! are funcție în gospodăria colectivă...)

Pînă să sosească agitații tovarășul

Nicolae VELEA

Pagina realizată de Organizația de bază U. T. M. a Uniunii Scriitorilor, în cinstea Întîlnirii tineretului și studenților din țările regiunii Balcanilor și a Mării Adriatice.

Tinerețea părinților

Vor veni după noi
Piepturi mai tari, inimi mai tinere, gînduri
mai clare

Și bucuria va veni în șuvoi;
Se vor naște eroi
În luptă cu alte creste și-adîncuri de zare...
Anii aceia îi vîd
Îi simt străbătîndu-mi ființa;
Nucleul lor e în noi, cei de astăzi; îl vîd
Crescînd, împlînindu-se
În al iernilor nostru omăt...
Anii de mine, știu, tor veni
Rouă proaspătă, curcubeu mai frumos;
Dar în ele mereu va trăi
Al tinereții noastre prinos.

...Altă tinerețe, alte iubiri
În umbrele lui pămîntul așteaptă;
Noi am trăit aici, la hotar de-impliniri
Pentru o viață frumoasă și dreaptă!
Vino tu, copil depărtat.
Deschide brațele... lată, din vremi de strădanii
Tezaurul nostru de vise și dragoste
Îți luminează cerul și anii...

Mihai NEGULESCU

Cîntați, vînturi...

Cîntați vînturi de toamnă și primăvară.
Cîntați vînturi de iarnă.
Voi, ploilor de vară
Lăsați să se cearnă
Rapsodia noastră sprînfară!
Păduri, trageți arcușul de crângi
Peste corzile vîntului!
Faceți-vă tîlăngi
Peste iarba pămîntului,
Fiindcă azi a trecut o clipă
În pace deplină,
Năpădită de flori și lumină.
O clipă cu bolta brăzdată numai de păsări
Cu aerul neviat de praful de pușcă
Nesfîșiat de glonț,
În care nu s-a pronunțat cuvîntul război
Nici moartea.

Ion GHEORGHE

O clipă curată cu aripe moi
Asemănătoare cu un hulub care a trecut
deodată

Prin palele vîntului
Cu aripa-i curată
În același timp
Peste toate meridianele pămîntului!

Rusalin MUREȘANU

Poema sporturilor

Voi sporturi!
o singură urare cereți gurii
să bubue ca mările pînă la forturi,
să vă petreacă-aici cu torșele, augurii.

Văd luptătorii care stau ca plopii-n rînd
sub innul fării luat de slăoi albastre,
văd azi ghiulelele baloanelor zburînd
pe iarba noastră și pe zgura noastră, —
Văd azi năvoade peste care-aruncă
flăcăii și cu fetele frumoase,
cu patina statornicită nouă-n muncă,
ghiuleaua mingiilor furtunoase.

Alunecînd ca zînele de apă
văd legănată frumusețile în valuri
și noile palate să le-ncapă
sub bolți cu stele și-aurii portaluri.
În cer văd nufierii de parașute
și-mi par, așa cum vin cu lujerii-ncărcați
de fetele multimilor temute,
că toate basmele se lasă pe Carpați.
Și-atunci cînd urcă-munții, lingă soare
băieții și cu fetele, spre pisc,
văd cîmpurile fării, rotitoare
și rotitorul mării disc.

Voi sporturi!
o singură urare cereți gurii
să bubue ca mările pînă la forturi,
să vă petreacă-aici cu torșele, augurii.

Ploaie de mai

Ploaie repede de mai
Tinerețea ni se duce.
Ducă-se, n-om zice vai.
N-om opri-o la răscruce.

Glasurile de copii
Dacă tună, canonadă,
E c-am tot strigat la Jii:
„Hei rup, hei, ca la brigada!”

Și acele mîini săbîtiri
Degete ca niște clape,
’Au rămas doar amintiri
Pe vechi cozi de tîrnăcoape.

Pasul care-a cădențat
Marșurile zi și noapte,
Cataractă — revărsat,
’A crescut de poști vreo șapte.

Roșul inimii fluid,
Leri zglobiu sunînd din unde,
La chemarea ta, partid,
C-un ecou de bronz răspunde.

Părul pîrjolit de-arșiți?
Moft de inimă albastră.
Totu-i tînră să te-agîți
Tu, steag roș de-asupra noastră!

Mină-ți dar seninu-alai
Tinerețe-n alba zare,
Repede ploaie de mai,
Repede, dar roditoare

Nicolae STOIAN

Monumentul lui Vasile Roaită

Peste monumente nu se plînge
Lacrimile știu să se oprească
chiar atunci cînd inima se frînge
chiar cînd glasul uită să vorbească.

Timpul, în tăcere a-nghesat.
Strălucesc secundele-n tăcere.
Tu, Vasile Roaită, i-ai redat
pietrii albe, propria-ți putere.

Din căldura ta parcă-ncălzește,
lin deștrămă firele de vînt.
Piatra frige, piatra amîntește,
piatra leagă timpul de pămînt

’Anii neîntorși, au renăscut
frîmțaiți de lupte și eroi.
...Și grămîtu-ncet s-a desfăcut
și-ai venit, alături, lingă noi.

Aurel STORIN

Tinerețe

Nu-s stele căzătoare și nici uitare nu-i,
Văzduhu-ntreg foșnește de străvezi statui
Ce-și sapă ceața clipei, fluidele tipare
În case anii-și toarnă lumina, ca-n ulcioare...
Rîvnit mi-apari pe buze, un fulg din vreme baremi
Tu cîntec tînr, cîntec ce lespede-o sfăremi
și pui pe umeri, marea, în munți netulburată
și arzi în mari cuptoare cu stelele odată...
Cobori bolți voi de vise, pe-ai trupului pilaștri,
Ne torni în singe taina fișnirii către aștri,
Ca fiecare astfel, să se viseze-nțiu,
Ce pipăie lungi trepte de aer cu călcîiul.
În noi, cînd se înalță aeriana arcă,
De bucurie plînsul din cînd în cînd ne-ncercă,
Așa cum frumusețea ce-n amforă palpită
Însingurează mina otarului trudită...

Pămîntul — o galeră cu punți de vase roase
Și zgîriat de lanțuri și scrijelat de oase,
Așteaptă noul cîntec; tîmădui-vom lutul,
Restituindu-i darul cel mai de pref, sărutul...

Răsai, sălbatec cîntec, plutim cu tine-odată
Ca în păduri, pe calea ce-i încă netăiată.
Ne duc, în zori de ziuă, în galerii de mină
Ne regăsim în tine, cînd zarea o cuprinzi
Cum și-nținește neaua, argintul în oglinzi...

Gheorghe TOMOZEI

Scene din noul film românesc „Secretul aîrului”.

O personalitate care se impune

De la o bucată de vreme, în fața publicului bucureștean apare cu regularitate, conducind Orchestra Cinematografică, un tânăr al cărui nume nu spunea până de curând mai nimic melomanilor Capitalei noastre: Paul Popescu. Criticii noștri, deosebit de sensibili la ceea ce este valoare internațional recunoscută, șovăie încă a semna certificatul de consacrare a tânărului șef de orchestră, continuând a trece sub tăcere sau a consemna anodine concertele care, prin forța și strălucirea interpretării, au smuls ropote de aplauze unor săli pline până la refuz. Mi s-a întâmplat de câteva ori să fiu amestecat printre cei care aplaudau cu frenezie și nu se îndurau să părăsească sala până ce dirijorul nu oferea unul sau două suplimente. Ce electrizează publicul în personalitatea lui Paul Popescu? Două lucruri în aparență contradictorii dar pe care el știe a le îmbina armonios, făcând din aceasta principala farmec al artei sale interpretative. Paul Popescu se manifestă, pe de o parte, ca un artist de tip mozartian al cărui echilibru calm, senin iese pregnant în evidență mai ales cu prilejul execuției operelor clasice și preclasice. Și totuși el se dovedește capabil de trăiri de cea mai romantică și pasionată forță care, mai ales în interpretarea muzicii moderne, izbucnește spectaculos. Pe unii, desigur, îi poa-

te nemulțumi faptul că, în tot ce face, Paul Popescu este prin excelență intuitiv, în interpretarea sa latura elaborării intelectuale nefiind atât de dezvoltată ca, bunăoară, la colegul său Mircea Cristescu, — tip de dirijor prin excelență reflexiv. Dar de muzică te poți bucura cu adevărat numai atunci când ajungi a prețui în fiecare fenomen muzical, prin forța lucrurilor unilaterale, ceea ce este permanent și general uman. Pe ascultătorul care asistă la un concert al lui Paul Popescu, acesta îl captivează prin spontaneitatea, tinerețea și ardoarea sentimentului care pun stăpânire pe inima melomanului lipsit de prejudecăți, cel puțin cu aceeași putere cu care o face o interpretare mai rafinată și intelectualizată. Inșușirile expresive, propriile artei interpretative a lui Paul Popescu, se reazemă pe o aproape desăvârșită tehnică dirijorală care dă posibilitatea tânărului șef de orchestră să țină ferm ansamblul în minile sale și să-l conducă fără șovăială pe acele drumuri pe care l le indică inspirata sa fantezie. Datorită strălucitei activității dirijorale pe care Paul Popescu o depune alături de admirabilul său coleg M. Cristescu, concertele orchestrei cinematografice sînt pe cale a deveni factorul artistic cel mai interesant, mai inovator în viața muzicală a Capitalei noastre.

George BĂLAN

JEAN NIŢESCU

„Văzrăria nouă pe Izvorul Alb”

Căutări creatoare în teatrele de păpuși

Faptul că cel de al doilea festival internațional al teatrelor de păpuși și marionete va avea loc anul acesta tot la București, se dovedește a fi un stimulent creator pentru colectivele noastre păpușerești.

Teatrul „Tănădăria”, laureat al primului festival, se află de mai multă vreme în faza unor căutări creatoare, cărora li se dedică întreg colectivul cu

multă fervoare. După o scurtă perioadă de stagnare, marcată prin spectacole mai puțin izbutite, linia sa ascendentă se face din nou remarcată.

„Ala bala portocală” ridică problema unei diversități de stiluri „păpușerești”, înmănușind și patru texte diverse ca problematică și concepție. Simplificarea, esențializarea, sondarea către forma generică, populară a jocului păpușii, căutarea celor mai simple și mai eficiente mijloace de captivare a mijului spectator, au fost viribile în spectacolul interesant ca formulă regizorală (Margareta Niculescu), dar înegal realizat prin plastică.

„Punga cu doi bani”, ultima premieră a marionetelor, surprinde plăcut prin lumina și prospețimea spectacolului bogat în mișcare, eucerilor, prin enclauzarea sa neofrațată. Textul de Viorica Filipoiu, după basmul lui Creangă, completat cu versurile Veronicăi Porumbacu nu e o simplă transcriere dramatizată ci aduce o notă personală, o intenție de satiră în pășunile pîntenatului cecos. Regia (Margareta Niculescu) nea oferit un spectacol interesant, neevitând totuși teatralizarea.

Elementele plastice ale spectacolului au adus o contribuție efectivă: Ștefan Halilinski a construit un decor aerat, spiritual, care poate sugera copiiiul cadrul poveștii, iar Ella Conovici a creat câteva păpuși remarcabile (mai ales cocoul), din păcate însă nu toate la același nivel artistic. Excelenta echipă de miniatură a dat viață cu talent personalajelor: R. Zolla (cocoul), Dorina Tănăsescu (viziutul), Petrina Cojocaru și Gabriela Mitran (cazul) realizând compoziții interesante.

„Vocile”, Costache Antoniu, Silvia Dumitrescu-Tiabică, Marcel Anghelescu au adus în scenă hazul și autenticitatea personajelor.

Teatrul de păpuși din Cluj duce o rodnică activitate, mai ales pe tărîmul stimulării dramaturgice originale, reușind până acum să aducă în lumina rampei și lucrările citorva autori locali. Avînd trei regizori talentați, acest colectiv intrucupează într-un anumit fel creșterea calitativă a mișcării noastre păpușerești din provincie. Piesa „Arștii pădurii” de N. Ghernieț, e simplă și cueroitoare: animalele pădurii pregătesc un spectacol de circ pentru copii. Regizorul clujean, Vasile Dan, a individualizat plastic personajele, accentuând în spectacol unele trăsături specifice, dînd o tentă de fabulă întîmplării din pădure, cu tîlcuri ușor descifrabile pentru copii.

Mircea Ardeleanu semează regia spectacolului „Vrăjitorul”. Piesa au-

torului sovietic A. Gubarev este una din lucrările păpușerești remarcabile. Aducînd în scenă eroi contemporani, pionieri, autorul folosește elementele aventurii fantastice punînd în fața micilor spectatori probleme de ordin major: nanuca, disciplina, ajutorul colectiv etc.

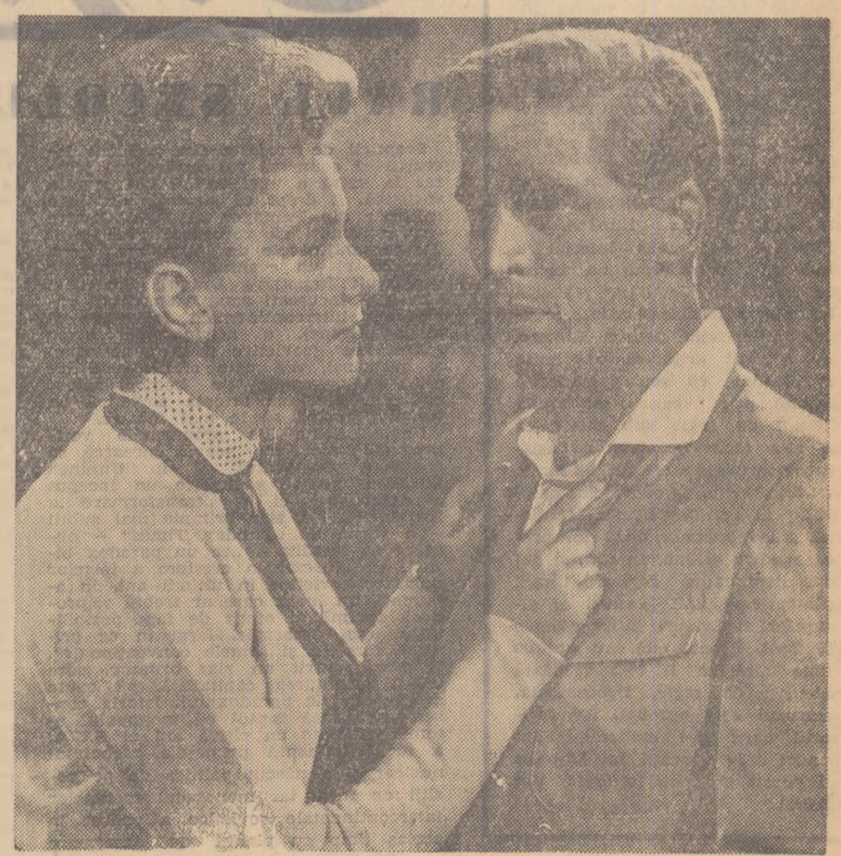
În cele două spectacole jucate de colectivul care prezintă spectacole în limba romînă, s-au relevat câteva talente autentice: Horia Pop, poate cel mai complex și mai înzestrat dintre miniaturii, în sensul găsirii unor elemente totdeauna noi prin care se caracterizează eroii cu un umor discret, neostentativ, cu o voce plăcută, cu mișcare scenică firească. Ana Rusu-Brie, știe să imprime o mișcare trepidantă, avînd o voce ce prinde caracteristică psihologică a personajelor (de obicei copii) pe care le compune cu mare finețe a amănuntelor.

Kovács Ildikó, cea de a treia regizoare a teatrului, își definește personalitatea printr-o necontenită „melniștie” creatoare, în sensul pozitiv al expresiei. Spectacolele sale sînt conduse pe linia unei extreme stilizări și simplificări, decorul e redus aproape la un simbol, păpușa la o schiță, în care un singur element predominant e subliniat (de obicei ochii), folosind din plin grotescul. Mișcarea scenică rupe de obicei cu tehnica obișnuită păpușerească. Din păcate activitatea sa regizorală e vîndută de primădă folosirii unor elemente formale, de joc gratuit. Kovács Ildikó, preocupată de „direcția principală” a spectacolului, dă o atenție mai mică elementelor complementare, uitînd că spectacolul principal al teatrului sînt copiii. În fabulele lui Mórész Zsigmond, în basmul „Prințul Arghelus”, în „Lumea întoarsă”, s-au făcut simțite în egală măsură calitățile regizoarei dar și limitele sale (uneori tributată unor elemente pe care le adoptă exterior sensului dramatic, mai ales dintre acelea prezentate la Festival de Yves Jolli). Lîmpzețirea stilului său artistic va trebui să pornească de la o mai sigură orientare ideologică a spectacolului.

O rodnică activitate au și păpușarii din Pitești. Ultima lor premieră a fost „Un om își vinde inima”, de scriitorul cel Jan Romanovichi, Piesa (e adaptată ad-hoc în reprezentăția pitestească cu personaje și nume romînești), aduce ca manieră de povestire cu stilul bine cunoscut al Andersen. Piesa e agreabilă, fără tendințe didactice și mai ales în partea doua cu un ritm viu, captivant, merindu-și prin aceasta înscrierea în repertoriul teatrelor noastre de păpuși. Spectacolul a fost realizat cu acuratețe și simplitate, demonstrînd cunoșterea forțelor proprii. Decorul (Cleaia Oltone) e ilustrat sugestiv întîmplarea dramatică, cîntînd meru echilibrul dintre basm și realitatea unu act, printr-o construcție ingenioasă. Regizorul Aurel Anchinid a izbutit mai ales în unele momente de efect care creează cadrul emoțional (aparitiile fantastice ale „Zinei negre”, „momentul muzical” al celor doi lîutari — puțin prelungit, atmosfera lacului vrăjît etc.). Se impune însă necesitatea de a se lucra în continuare cu colectivul de miniaturii pentru desăvîrșirea jocului scenic, pentru „mersul păpușii” (care adesea „alboară”), pentru sincronizarea dintre mișcare și voce și a altor mijloace de expresie specifice. Cu toate acestea lipsirii spectacolului marchează un progres al teatrului pitesteanc.

Alice MĂNOIU

AI. POPOVICI

Scenă din filmul „Sînge alb”.

Dirijorul STANISLAW SKROWACZEWSKI

a fost oaspețele Filarmonicii într-un concert care a alăturat cel de al 4-lea concert brandenburgic de Bach, canconino-ul pentru pian și orchestră de Dinu Lipatti, Simfoniei fantastice de Berlioz. În realizarea acestei celebre simfonii-program a romantismului muzical, plină de trumuseși dar și de defecte, calitățile de interpret și animator al muzicianului polonez au ieșit în evidență cu deosebită claritate. Tămăcirea lui Skrowaczewski a reliefat, accentuată și lucidă, natura specifică a fiecărui element din simfonie, într-un ansamblu de contraste sesizant. Principiul acesta, odată aplicat pe planul frazării, dozajului de timbru și de volume sonore și al mișcărilor, a dat o imagine modernă a „Simfoniei Fantastice”, diferind substanțial de felul în care era concepută de generațiile mai vîrstnice muzica lui Berlioz, cunoscută nouă din înregistrarea aceeași simfonii, făcută de Bruno Walter cu treizeci de ani în urmă. Comparația aceasta nu vrea să spună nimic altceva decît că Stanislaw Skrowaczewski este un dirijor tînăr în concepție, care se încadrează marii reforme a dirijatului începută de Arturo Toscanini (cel rămas tînăr pînă la 80 de ani), care a aruncat peste bord balastul falsei tradiții, pentru a căuta adevărul operi muzicale numai în paginile de partitură. „Simfonia Fantastice” cîștigă enorm prin această redare viguroasă a textului muzical și în special lungă „Scenă de la cîmp”.

Filarmonica a colaborat bine cu dirijorul în „Simfonia Fantastice” și, făcînd abstracție de câteva intrări greșite (la concertul de simfonia) a dat o execuție vie și strălucitoare. Mai puțin confortabil continuă să-i fie stilul polifonic al concertelor brandenburgice, care cere perfectă claritate și siguranță ritmică în deslășurarea diferitelor voci ale contrapunctului. Ceea ce a dăunat însă în cea mai mare măsură ansamblului, a fost lipsa de acuratețe a solului de vioară susținut de prof. Alexandru Theodorescu, primul concertmastru al orchestrei, muzician cu merite unanim recunoscute și realizări remarcabile la activ, dar care în prezent nu se află în plenitudinea mijloacelor sale tehnice.

Pianistul Corneliu Gheorghiu a interpretat „Concertino” de Dinu Lipatti, piesă apropiată temperamentului său, cu limpezimea și precizia cerută de această lucrare neoclasică, — omagiu original adus de artistul de 18 ani (vîrsta la care a scris Lipatti lucrarea) lui Scarlatti și mai cu seamă lui Bach, al cărui coral din Cantata 147, cîntat în supliment de C. Gheorghiu i-a sugerat desenul melodic al primei părți. Credem că pe linia muzicii ce reclamă o pianistică de tip asemănător, Corneliu Gheorghiu și-ar putea îmbogăți util repertoriul, cu lucrări de Casella, Ravel, Stravinski.

Radu GHECIU

GHEORGHE SPIRIDON

„Construcția la Baraj”

OFILM

On urmă cu cîteva ani, un alt film, „Infidelele”, de rezonanță mai limitată decît acest zguduitor „Sînge alb” ne impresionase prin — ceea ce un critic numea judicios — logica demonstrației artistice. Ambelor le este comună maniera de investigație riguroasă, aproape științifică a aceluiași mediu social: lumea marii finanțe occidentale. Dar, în vreme ce filmul lui Monicelli prezenta un instantaneu al faunei viciate, răspunzătoare pentru viața unui singur om, noua realizare a studiorilor Deja pune în discuție, cu o rară maturitate artistică și politică, soarta perspectivei omenirii întregi. Evidențiată în mod clar pe linia dramăului, ilustrarea se face tot pe linia dramăului, unde un individ anume, cu starea civilă: miorol din armata federală Manfred von Lohe, imbolduit în urma unor experiențe atomice la care participase de leucemie.

„Dacă experiențele cu arme atomice continuă, pînă în 1980 omenirea va fi lichidată și fără război” — este un avertisment tragic în adevărul lui pe care rațunarea umană nu-l mai poate astăzi ignora. Ieși zguduitor din sală (și poate deprimat, dacă n-ar exista în final perspectiva unei acțiuni comune hotărîte, pe care îi-o sugerează unul din eroii filmului, profesorul Soltau pentru că cineștii germani — dezbrăți de sentimentul facil — au urmărit, conform exigenței spectatorului nostru evoluat, lucid, realizarea emoției artistice printr-o amplă argumentație logică, bazată pe statistici tulburătoare. Sec-

Fvența conștientă de presă, în care o masă de ziaristi insolenți sînt treziți la realitate de miste citre teribile, este remarcabilă din punct de vedere al sobrietății științifice de care se folosește cu mare efect, arta. Miștoacele cîm nu tolografice sînt despuiate aici de orice artificio: nici o mișcare savantă de aparat care să distragă atenția de la conflictul central, nici un montaj ostentativ, dar secvența conține o asemenea încordare internă, încît simți că se va petrece aici ceva hotărîtor pentru noi toți, nu numai pentru eroii poeziei. Lumina aprinsă brusc n timpu proiectiei, deruta gazetarilor la intrarea militarilor, aroganța acestora, ca mera devenită nelucidă, dramatică, ca lîună cu moartea ce se dă în cabinetul de alături, creează cinematograful atmosfera încărcată de electricitate. Icare se va dezlansa socul emoțional ușa se deschide energic și desopertă unisă în patul alb, victima imediată a experiențelor atomice, cazul palpabil pe care-l reclanau scepticii gazetari. Nici un strigăt patetic, decît stîns, dar cutremurătoare în gravitatea ei, vocea muribundului: Oameni, apărați-vă! Așa încheie acest film care invită la reflecții adînci și luări de poziție categorice.

Cele câteva clipe dinaintea cuibntului „Sîrșii”, cînd ecranul rămîne întunecat și se aude numai — cu un semnă tragic — șuieratul specific al

Mbombei, răspund cu genericul filmului, în care aterizarea avionului lui Lohe, însoțită de același sinistru zgomot, avertiza asupra dezodământului.

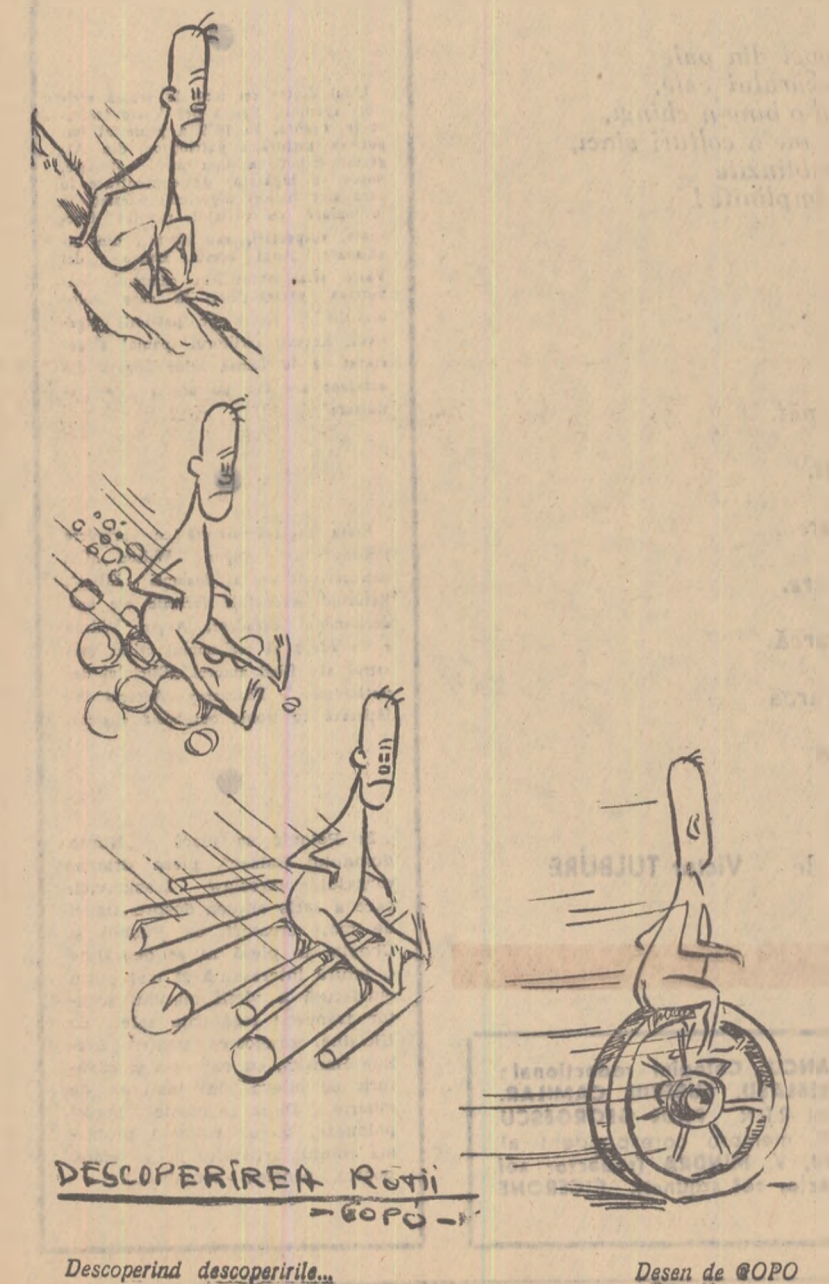
Destinată inițial televiziunii, povestirea are dramaticism concentrat, mupoziția precisă, caracterul energic marcate, solicitate de gen. Există o logică firească a acțiunilor, o delimitare de caracter în funcție de interesul fiecărui personaj. Bancherul Parochitz nu apare un sclerată congenital. Actorul ales (un excelent interpret) are chiar o figură banală, bonomă, oneroi.

Dar scenariul dezodulie pregnant mobilul care animă orice pest al acestui individ interesat direct în atacarea vîmpelor de lansare, încît, înțelegi de ce drama lui Lohe constituie — în măsura în care bancherul își pierde omul de legătură al investigațiilor sale — drama sa personală. Veste că ofiterul bolnav e pus în cadrul disponibil il derutează. Cînd se întoarce cu spatele colonel, pentru a-și ascunde emoția, ai impresia — dar numai pentru o clipă — că l-a mișcat știrea că ginerele său nu mai poate fi salvat. Dar cînd aparatul de filmat îi surprinde apoi lucrarea goală a ochilor, interesul rece, comericol cu care intră: „Care e textul exact al scrisorii?” pentru a ști dacă există oare șansa ca să-și continue afacerea, străvezi pînă în străfunduri crima la care și-a împins copiii și ar vrea să împingă omenirea întreaga. Cînd „generos” se oferă să se ocupe personal de călătoria tinerilor, este filmat de jos, din unghiul ginereului care-l vede împunător, tiranic pe soarta lui și a familiei. Actorul german își aminteste de Jean Gabin în „Marile lumii”, dar masca lui e mai multă mai complexă. Revedem cu interes clipul frîmțit, expresiv al interpretului principal din „Slelele”, Jurgen Frohliep, aici în rolul maiorului Lohe, care înșeje foarte frumu (ca și personajul din filmul anterior) ăriașă să răspundere socială. Dramatica lui reîntiere morală, pe patul de moarte, se adresează cu deosebită forță artistică conștiinței spectatorului. În planul doi ca realizare actoricească semnălmău interpretul profesorului Soltau, care se

„discul”

SIMFONIA SPANIOLĂ pentru vioară și orchestră de Edouard LAJO. Orchestra Simfonice a Filarmonicii de Stat „George Enescu”. Dirijor: George Gheorghescu. Vioară: Ion Voicu.

Concertul al doilea pentru vioară și orchestră al compozitorului francez Edouard Lajo a debütat an remuă universal sub titlul de „Simfonia Spaniolă”. Lucrarea construită pe temele bogate și strălucitoare ale cîntecului popular spaniol, Simfonia Spaniolă se bucură și astăzi de cea mai largă popularitate datorită caracterului ei optimist și luminos precum și ritmurilor

DESCOPERIREA RUTII

Descoperind descoperirile...

Desen de @OPO

SAADI în românește

In canua de traduceri din literatura lumii, atât de îmbogățită în ultimii ani încât s-a apropiat momentul în care un tânăr va putea cunoaște toate marile opere ale clasicismului fără să părăsească domeniul limbii lui de acasă, tălmăcirea Gulistanului lui Saadi este una dintre cele mai binevenite. A întreprins-o George Dan, pornind de la versiunea în proză a unui persan care trăiește la noi, cu bune mijloace poetice, cu un lexic variat, pe adocuri cu umor în expresie, cu un arhans discret și, dacă din când în când n-are semnalul formei cu totul nefiresc (precum gîrb pentru gîrb, sau teul pentru te, improprie, înțepi pentru înțepăuș, înțelept, ș.a.), jurne care vor trebui înlocuite într-o nouă ediție, traducerea lui George Dan este una din cele care se citesc cu ușurință și plăcere. Riscul versiunii are asemănarea cu Anton Pann care, deși se leaga prin atâtea fire de folclorul național, n-a dat mai puțin opere atâtea de marele ciclu al literaturii orientale, din care provin atât unele din tenele sale, cât și ideea însăși de a da cărți de înnoțură poetică, deopotrivă cu acele alite de mult câștig și iubite în răsărit.

de Tudor VIANU

Într-o noapte din Bagdad, dar și prin întinsele lui lecturi în mare carte a lumii. Pe frumoasa lui figură, sub turbant, fruntea netedă și înaltă adăpostite multe gânduri, ochii căută cu privire blînde și adinci, în jurul gurii aplegă zîmbetul ironiei înflegătoare. Gulistanul ne învață că omul trebuie să aibă în viață lăptele bune; ne recomandă tăcerea și rostirea la timpul potrivit, temenicia în vorbe și acțiunile; amintește sultanilor soarta lor pieritoare și, împreună cu mulțimele oprimate, te cere bunătate și îndurare, milă de soarta oșterilor puși să se bată pentru ei. Tezurul de înnoțură morală cuprins în Gulistan

INSEMNAȚII

ne mai previne de primejdia însoțirii cu oamenii falcoși; ne atrage atenția de a nu disprețui puterea dușmanului; ne arată că viața retrasă este preferabilă acelei dusă de curtenii lingușitori; ne anunță că durerea este universală, deoarece o simte deopotrivă omul călcat de elefant ca și furnica strivită de talpa omului. Să ocolim răzburarea, ne învață înțeleptul, deci și fapta care o poate provoca, să ajutăm pe săraci, să fim cumpălați, căci burta plină goleşte mintea, să nîncăm pentru a trăi, nu să trăim pentru a mânca. Să ne deshidăm farmecului artei, căci dănuiește și cămila la auzul cînelului frumos, dar rămîne împietrită înima nesimțitorului. Mare este puterea cu care te înzestrează înșurșirea unei arte sau a unui meșteșug: ciubotarul trăiește și printre străini, dar șapla moare în arșița deșertului. Arată taclă în toate: poți conduce pe elefant cu un fir subțire. Nu disprețui puterea celor mici: înfăptii pot uicide pe elefant și furnicarul pe leu. Fii econom cu pîinea ta de toate zilele, chiar dacă îți se întîmplă să-ți prisoasească. Dacă ești înțelept, nu te lăua necerșitor sub pașii rădăciorii ai unui închinător al lui Allah. Și astfel, posedând pe lângă o moschee, bucurîndu-se uncori de ospitalitatea bogăților sau a prișilor, doritor să-și împodobască astfel curtea lor, trăind printre negustorii și meșteșugarii, amestecîndu-se cu mulțimele orașelor înțesate de oameni ale orientului, roștindu-și predicile lui mult ascultate, dar ascultînd în înșuși și instruinđu-se prin tot ce-i putea aduce schimbarea mediului în altă rînduri, poetul a adunat bogata materie de experiențe a cărților sale.

S-a înopinat, în fine, la Șiraz. Este un om umblat, instruit nu numai prin înnoțătura maestrilor lui suhîi, ascal-

dență și răbdare, ca multe alitudini inspirate de cunoașterea adîncă și subtilă a oamenilor și circumstanțelor.

Citesc și recitesc Gulistanul, carte făcută pentru o lungă tovarășe. Intr-un rînd mi se pare că găsi izvorul îndepărtat al Noptii de Decembrie a lui Al. Macedonski. Sub numărul 17 și titlul Hagiuł sugubăt citeș poezieria bogatului călare pe cămila care 'rebuia să-l ducă la Mecca. Il însoțeste pînă într-un loc un haqiu desculț, călare pe asin, cîntînd cît îl ține gura: Nici călare pe cămila nu-s, / Nici, cămila, oameni n-am de dus, / Nu-s stăpînul sclavilor și, ah! / Nu-s nici robul vreunui padîșah, / N-am nici grija unui bogătaș, / Nici nețînă unui nevoiaș, / Trag în pieptu-mi aer din belșug, / Lin spre capăt zilele mi duc... Bogatul se încumută să străbătă deșertul, fără ocholuri pe cărările umbrorase, ca emurul lui Macedonski, și moare în apropiere de Mecca, unde haqiuł desculț ajunge sanatos. Truția este încă o dată pedepsită, ca în altă epiloguri ale lumii vechi și noi. Poetul reflectează deci cu minte pricepătoare: Cîți trapași ca fulgerul de iuți / N-au rămas în pulberii așternuți, / Iar asinul schiop, mergînd la pas, / S-a întors cu viața lui acas'.

Cum a ajuns poezia persană a celor doi călători spre Mecca pînă la Macedonski, care înainte de a o versișica în Noaple de Decembrie, a poeziei-o, în proză, sub titlul Meka și Meka, în Romînul din 13 ianuarie 1890? Pun această problemă istoriei literare a vîitorului. Cartea de înțelepciune poetică a lui Saadi seamănă, într-un anumit fel, cu altele multe ale literaturilor mai vechi. Într-o epocă lungă, dar care a durat mai mult pentru Asia și pentru Islan, orice carte era făcută cu intenția de a-1 instrui pe cititorul ei. Într-o epocă finală a poeziei, distinse de vechii teoreticeni: a instrui și a desfăla (docere și delectare), raportul n-a rămas totdeauna constant. Quintilian încă nu indica poeziei dect singur plăcerea, solam voluptatem. Persanii stăruie însă în vechea concepție pînă în ziua, cum ne-o arată și Saadi, împreună cu ceilalți mari poeți ai epocii sale. Pentru a prețui deci cuprinsul moral al lui Saadi, sînt nevoiți să-l comparăm cu acel al unor poeți ai Antichității, de pildă ca al lui Horatiu, și nu pot să nu constat, față de epicureismul cam îngust al acestuia, experiența omenească mai întinsă, căldura superioară a inimii persanului. O constatare ca aceasta îl va fi făcut pe Goethe, în anii bătrîneții lui, să îmbogățască formula umanității lui, sprînjînd pînă la un timp de singura tradiție greco-latină, și să se deschidă literaturii orientului, ale persanilor și arabilor, ale indienilor și chinezilor. Traduceri bune și frumoase din toate acestea sînt dorite și de noi în momentul de largire a orizontului de cultură pe care, datorită revoluției socialiste, îl trăim astăzi.

МИХАЙ БЕНИУК
Трудагур на нову Вреуена

Culegere de versuri de Mihai Beniuc, apărută la Sofia sub titlul 'Tobosar al timpurilor noi'.

Misticări și false dispute

În lumea capitalistă forța de motivație a mișcării de eliberare colonială a crescut deosebit de mult. Teoreticienii stipendiați, angajații foarte de astăzi domeniului stăpînit de cei în slujba cărora se află, trăiesc stări efervescente. Condeșcerea opiniei, de la bune se pledează abundent, iar mințile încearcă să scornească noi teorii menite, chipurile, să justifice supremația colonială. Așa se face că problema țării slab dezvoltate a devenit în ultima vreme în occident obiectul unor agitate discuții.

Reflectînd această stare de spirit și străduindu-se să întîndă focul "cercetărilor" misticarilor, publicisticile apuse oferă ospitalitate paginilor lor acestor "construcții" mai mult intuitive, care reflectă mai ales formația, experiența și ideologia autorilor lor, cum le lumeeșc chiar cronicarul revistei "Critique".

Maî înții harnicii teoreticeni au căutat să munșce un termen de țară slab dezvoltată. Sofistică a fost fără zgîrcenie folosită procedeele de analogie cu sau fără nici ele ignorate și pînă la urmă succesele au avut întîrlizat să ne arate deosebit de mult înțelegerea și înțelegerea. Teoreticeni și burghezi preferă însă ceașă derutantă, stimulînd anxioși insolubile complicații.

De aceea popoarele africane menținute încă în lanțurile dependenței sînt astăzi, mai deosebită avantajele pe care le pot avea de la un stat bogat. Dar în ultima analiză, documentează binevolul scriitor teoretic, lupta de eliberare a popoarelor coloniale e lipsită de rațiune și de consecințe reale. Se încearcă să se demonstreze că aceste popoare, prin ei, ca aceste popoare, sînt reușite la naționalismul lor orb și pînă la urmă, cu ajutorul lui, însușează învățatul burghez, "se va depăși atît capitalismul cît și socialismul ale căror așezări sînt mai mult mitice decît reale". Se încearcă așadar în capitolate cabinete și ștergere deosebit de reale dintre cele două sisteme, se inventează din nou (a cta oară?) o a treia cale, iar intelectualii țării slab dezvoltate sînt pînă la urmă invitați să-și alăture eforturile în viața și alături de cele două sisteme.

Se pare însă că aceste "noi" construcții teoretice sînt total deșerte la capitolul de independență de convingere. "Popoarele țării slab dezvoltate refuză să la cunoștință de ele, intelectualii acestor țări refuză să de curs stăruitorilor invitații și lupta de eliberare colonială continuă să creștînd în intensitate. Drept consecință, ne putem aștepta la o accentuare a activității "creștînd" a gîndirii și acțiunii, care se vor atînda probabil în dispute și mai oștose. Scopul urmărit va fi însă, ca și pînă acum, ușor de descifrat.

Z. O.

după 14 luni de la încetarea experiențelor cu arme nucleare, cantitatea de iod radioactivă conținută de glandele tiroidale ale oamenilor s-a redus din nou la a mla parțe. (Un mic amănunt: profesorii constată că înainte cu doi ani, această doză crescuse cu de peste o mie de ori mai mult decît cantitatea normală.)

După cum, perfect justificat ni se pare și răspunsul pe care-l da ziarul elvețian "Gazette de Lausanne": "Nu există nici o soluție la problema generală simultană și controlată a cărei primă etapă trebuie să fie renunțarea la cursa înarmării nucleare, avînd ca prealabilă condiție încetarea de comun acord și strict controlată a experiențelor atomice".

Aceșai ziar pomenește și de necesitatea dispariției celor două mari rele ale secolului: neîncrederea și frica. Împărșim gîndurile ziarului elvețian despre neîncrederea și frica occidentalilor, dar ne întrebăm: cum vor dispăre ele? Cu avioane americane, încărcate cu bombe atomice, zburînd deasupra Angliei și S.U.A. și prăbușindu-se cîndva în apropierea nuclearelor fie ele chiar subterane, care înfăptuiesc serul și sursele de alimentare ale generațiilor prezente și viitoare?

Cel mai mare rău al secolului nostru este cursa nebună a înarmărilor nucleare și de aceea rezolvarea Nr. 1 a timpurilor contemporane nouă este dispariția definitivă, totală, a războiului de pe suprafața planetei terestre.

Ion MIHAILEANU

POEZII
Lumini

La 60 de ani de la nașterea lui
NIKOLAI MARANGOZOV

Coieg de generație cu Lamar, Anghel Todоров, Mladen Isavev și alți reprezentanți de frunte ai scriuturii bulgar contemporane, poetul Nikolai Marangozov împlinește 60 de ani de viață. Conșcărindu-se literaturii încă din tinerețe, Marangozov după patru decenii de activitate literară și-a cîștigat pe merit aprecierea unanimă a cititorilor săi. Tradițiile progresiste ale poeziei bulgare găseșc în el un harnic și inspirat continuator.

În afara creației literare, Marangozov desfășură o vie activitate publicistică și obștească. Conduce o revistă de cultură dedicată tineretului, - iar cu ani în urmă, își scria versurile pe marginea pianșelor reprezentînd proiectele de noi construcții, pentru că poetul este în același timp și arhitect. Și poate, de aceea, tematica zidirii socialiste îi este att de familiară.

Din partea cititorilor noștri îl urăm viață lungă și noi succese în muncă.

contrapunct

Nu de mult la Calcutta, ansamblul "Little theatre group" a prezentat o excepțională succie piesă. Aziul de noapte de Gorki în regia lui Utpal Datt care a interpretat și rolul lui Satin.

Cuca teatrului așeză apreciat interpretarea de înaltă tinută artistică a piesei.

Anterior, același colectiv a prezentat în limba bengali o adaptare teatrală după romanul "Mama" de Maxim Gorki. Ambele piese au fost aplaudate și la New-Delhi, unde ansamblul a întreprins de curînd un turneu.

"Cel mai mare eveniment literar postbelic", așa numește presa engleză și franceză apariția volumului "Istoria U.R.S.S. și a S.U.A.". Lucrarea este scrisă de respectiv de Louis Aragon și André Maurois și îmbrățișează perioada 1917-1960. Ultima parte a cărții, consacrată aspectelor tehnice pe care le îmbracă evoluția celor două țări va fi redactată de savanți sovietici și americani. Volumul urmează să apară simultan în Anglia, Franța, Italia, Germania, S.U.A. și Suedia.

La Bhubaneswar a avut loc Conferința Scriitorilor din India, convocată din inițiativa secției indiene a PEN-clubului. Tema principală pusă în discuție a fost literatura și sarcinile pe care le ridică realitatea în fața ei.

După cum amuză stăru "Anita Bazar Patrika", conferința a fost auzată de primul ministru J. Nehru care a subliniat "necesitatea oglinirii în literatura și în rolul fenomenului din societatea indiană contemporană, legate de prograsul științific și al tehnicii". La conferință a luat cuvîntul și vicepreședintele Indiei, cunoscutul filosof Sarvagall Rhadakrishnan care a chemat pe scriitorii să lumineze calea omului spre pace. "Erolul timpurilor noastre, a spus Rhadakrishnan, este noua conștiință a apartenenței tuturor oamenilor la aceeași mare familie, în care nu-și pot găsi loc aspirașia colonială, rasială sau socială".

Logica poeziei

Mai jumează vulcanul solitar
Dar lapa-i rece, Fulm este rar.
Plîndul nor se spulberă în vînt
Dormiți în pace-nînderi de pămînt!

Belugul-și strînge vara de pe cîmp
Își loia toamna aurul pe dîmb
Ne pun pe frunte zorile cununi
Par oamenii din ce în ce mai buni.

Abia-i sfîrșită larma la cules
Și dragostele cele noi se fese.
Vecinii trag o brazdă peste hat
Și-și înfrășesc pămîntul minunat.

Privește-l bine pe zidar! Să-mi spui:
Oare e drept să-i năru zidul lui?
Mai înțelept pe lume oare-ar fi
La dărîna și nu a construi?

Să pieri în hăuri, clică de mișei,
Ce noi măceluri și războaie vrei!
Mai e vreo mamă-n cite-un gar amar
Ce fiul și-l așteaptă în zadar...

Fiți blestemați născocitori de fum
Ce-ați măturat orașele din drum
Și-ați ars din fașă zîmbete de prunci
Și florile și fluturii din lunci!

Tu logică a poeziei noi
Lovește-n scormitorii de război!
Oricît îți-ai pus nădejdea-n amăgeli
Minciună poliglotă, nu ne-nșeli.

Din rîndul tău pușini au mai rămas.
Noroaiele au toate-un singur glas
Și e al vieții glasul neînfrînt:
Să fie pace!

Ce-i oare?

— Ce-i oare cu convoiul acesta de căruși
Cu babe bosumflate și cu moșnegi tăcuți?
—...Se vede, frațioare, nu toți se pot desface,
Ușor, de vechea vatră și de cîmpii sărace.

— Dar aste camioane ce panta o înfruntă
Alargă la pr-un praznic sau poate la vreo nuntă?
— Ei aș! E ineretul ce-a părăsit ogorul
Și-nțîmpină c-un cîntec de muncă aiitorul.

— Și ce ogor lăsat-au?
— Al Calcodei din vale
Pe unde vom întoarce a lșkărului cale,
Strănuind vîrteful apei, legînd-o bine-n chingi,
Ca steaua să se-aprîndă mai vie-n colțuri cinci,
Să lumineze peste talazuri îmblînzite
Și zbuciumări apuse și vise împlinite!

Oaspete

La muncitor sînt astăzi,
în casa-i nouă, oaspete.
E odăia albă
și vîrșită proaspăt.
De la fereaștra largă
privesc în depărtare...
Cu-adevărat e totul
și toțuși vis îmi pare.
Aș vrea să scriu un cîntec
și mina mea încearcă
Condeuil să-l apuce
dar nu cutează parcă
In jur e totul cîntec.
Mi-e inima voioasă
In odăia albă,
la muncitor acasă.

În romînește de Victor TULBURE

Director: Acad. ZAHARIA STANCU. Colegiul redacțional: Acad. MIHAI BENIU, MARCEL BRESLAȘU, EUSEBIU CAMILAR, membru corespondent al Academiei R.P.R., PAUL GEORGESCU (redactor șef), EUGEN JEBELEANU, membru corespondent al Academiei R.P.R. ION MIHAILEANU, V. MINDRA (redactor șef adjunct), MIHAIL PETROVEANU (redactor șef adjunct), CĂCERONE THEODORESCU, ION VIITNER.

Tendințele tot mai manifeste în literatura americană, de a "sparge tiparele" romanului, oferindu-i călătorii mare informare și prînz fără nici o intrișă, fără construcție, fără structură, încep să fie combătute sever de către o parte din critici. În unul din ultimele numere ale săptămînalului britanic "Observer", John Davenport într-o cronică la romanul american "Festa", de Robert Penn Warren, facea în acest sens următoarele reflecții: "O boală cumplită atacă pe cititorii de roman, cieri americani între două vîrșe, și de obicei pe cei mai buni dintre ei. Se crede că inițial că a pornit din Mississippi, dar origina rămîne obscură. Simptomele se prezintă astfel: legere, extinderea excesivă a materialei, deficiența în ceea ce privește de filozofia grandioasă. În mare măsură grave leșuni, logica se descompune, și onori succed igrice de acțiune de prozăgrafice."

Adesea cititorul este contaminat și, în stadiul și primar boala seamănă cu eresiașia literară, cîșcăt creștinului, incapacitate totală de a se interesa de subiect, apatie generală."

E de relevat faptul că "Romeo, Julietta și tenebrele" - cartea lui Jan Othenacheck (tînar scriitor ceh), pe care-am înțînă-o și în librăriea noastră, și care-a fost în general, foarte apreciată, a rețîntit atenția juriului, care se ocupă, în Franța cu decernarea Premiului Fraternității, premiul destinat să încununeze opera "care serveste idealului de egalitate și fraternitate între oameni, fără distincție de origine, rasă sau religie".

Dennis Ritsos seamnează în paginile săptămînalului Les Lettres Françaises, nr. 808 - număr foarte bogat în poezie - un vast poem, tradus din grecește de Michel Adriano, "Peregrina" - în care se rememorează viața noastră cuprînzătoare a poetului, depășind cadrul artistic, apăsător pușin și izolat, dincolo unei ferește, și, trecînd, firesc și împedeș, peste acele limite de ordin așa zis sîntic, care se impun confesiunilor altor poeți din același număr.

Unul dintre cel mai de seamă scriitori spanioli, Lanza del Vasto trăiește în Franța. În 1959 a protestat împotriva torturării patrișilor din Algeria, împotriva foamării stomice, împotriva lagărelor de concentrație în care sînt închiși algerienii areștați la înșimplare cu prilejul războiului francez, susțînînd și în Franța, în chestiune. Anul acesta Lanza del Vasto și-a intensificat campania împotriva persecuțiilor la care colonialiștii îi supun pe patrișii algerieni. Recent, scriitorul spaniol a declarat că în lumea celor bogăți din occident are loc un proces "de eretinizare".

Preșă engleză discută cu apîndere romanul lui Angus Wilson "Cei patruzece de ani și doamnei Elliot". Refuzul acrobaticilor formale ale modernismului decadent, Angus Wilson e un adept al realismului critic, mcentrul său fiind autorul "Blicului deșcoperitorilor", Thackeray. Autorul înșimplărilor cu ironie burgheșă engleză.

În Polonia se joacă "Nunta domnului Balzac", piesa dramatică a lui Iosifow Tyskiewicz, care a scris adesea despre figuri de mari creatori, ca Pușkin și Chopin. În piesă ni se dezvăluie o latură interesantă și mai puțin cunoscută a vieții marelui scriitor francez: legăturile sale cu Ukraina, dragostea pentru Evelina Hanska, cu care s-a și căsătorit cu etvea lui înalte de moarte. După relațiile presei poloneze, piesa, ridicînd problema rolului artistului în societate, poartă pecetea actualității.

Reunune la care participă dele gașile romîni și italiiani, în cadrul înșineretului și studenților din țările regiunii Balcanilor și a Mării Adriatice.

Cine are dreptul?

Joseph Lisbona era pînă de curînd un necunoscut. Tînar cineast, nu depășise încă pragul anonimului. S-a înșimplat însă că subiectul filmului la care lucra să supere pe potrivnicul zei ai cinematografilor franceze. Lisbona dorea să facă un film despre lumea cinematografiei: un tînar student nimereste în lumea filmului și se lăbește să zidul format de "coaliția vedetelor", de "trudii" de prețușcății față de orice inițiativă noi, deosebită. Scenariul n-a fost pe placul "Centrului Național Cinematografic" care n-a autorizat realizarea. Lisbona a angajat avocați, a organizat conferințe, mărșuristruș și indignarea și nedumerirea. Indignarea față de interzicerea filmului, nedumerirea că lumea internă a filmului e considerată un teritoriu rezervat. Înșifșit, Centrul Național a trebuit să cedeze, acordînd autorizația pentru filmare, dar a avut grijă să o trimită lui Lisbona, cu același cutier, o hîrtiuță prin care i se anula dreptul de regie sub motiv că nu și-a făcut učenicia ca asistent la turnarea a cel puțin 6 filme. Articollul din "Codul cinematografic" invocă în scriutul interdicției, nu reprezintă dect un pretext pentru șicant. În ultimii doi ani, nenumărați regișori tineri, printre care unii laureați ai diverselor festivaluri internaționale (Chabrol, Broca, etc), au produs filme fără să fi fost vreedată asistența de regie. Deocamdată, scenariul este aprobat, iar regișorul oprit să-l realizeze. Fapt pentru care avocații lui Lisbona au pornit din nou la luptă. Vor izbîndi?

Săptămîna

RAUL SECOLULUI

Scepticii de profesie din occident încearcă și acum să răstîlmădească lășarea la vatră a unei trimii din armata sovietică. E drept că strategii de toate calibrele din Pentagon și N.A.T.O. care erau obișnuși să vorbească prea mult despre "mijloacele de intimidare" (cum numeau ei un eventual război atomic dezlănțuit împotriva Uniunii Sovietice) sînt cam încurcați acum, din cauza rachetelor intercontinentale sovietice și nu americane, a necunoscutei arme "fantastice" (sovietice și nu americane) și surprinși, din cate afară, cînd au aflat că avioanele de bombardament sînt depășite, iar armata sovietică va renunța curînd să le mai fabricze.

Unele oficine de propagandă vest-germane mai cu seamă încearcă să convingă Occidentul că în Uniunea Sovietică nu se poate prinde un concept al dezarmării ci o "transformare a înarmării". Un ziar britanic mai subtil - e vorba de "Sunday Times" - observă cu luciditate, "ca un paradox vizibil", că "însemnata creștere a forțelor nucleare sovietice în ultimii ani, în aparență un lucru care ar trebui să producă spaimă, a oferit de fapt posibilitatea unei dezarmări largi în țere privește formele și armele convenționale". E greu pentru un ziar britanic, care apără ordinea capitalistă, să caute a afla sursele paradoxului. Istoria conșmează însă faptul că monopolul atomic dinainte cu oliva ani al S.U.A. a făcut iminentă primejdia războiului nuclear și a născut politica de pe poziții de forță lar monopolul rachetelor intercontinentale sovietice a apărut în același timp cu planul de dezarmare

generală și totală, și cu începutul desercării la vatră a unei trimii din armata sovietică. E drept că strategii de toate calibrele din Pentagon și N.A.T.O. care erau obișnuși să vorbească prea mult despre "mijloacele de intimidare" (cum numeau ei un eventual război atomic dezlănțuit împotriva Uniunii Sovietice) sînt cam încurcați acum, din cauza rachetelor intercontinentale sovietice și nu americane, a necunoscutei arme "fantastice" (sovietice și nu americane) și surprinși, din cate afară, cînd au aflat că avioanele de bombardament sînt depășite, iar armata sovietică va renunța curînd să le mai fabricze.

Unele oficine de propagandă vest-germane mai cu seamă încearcă să convingă Occidentul că în Uniunea Sovietică nu se poate prinde un concept al dezarmării ci o "transformare a înarmării". Un ziar britanic mai subtil - e vorba de "Sunday Times" - observă cu luciditate, "ca un paradox vizibil", că "însemnata creștere a forțelor nucleare sovietice în ultimii ani, în aparență un lucru care ar trebui să producă spaimă, a oferit de fapt posibilitatea unei dezarmări largi în țere privește formele și armele convenționale". E greu pentru un ziar britanic, care apără ordinea capitalistă, să caute a afla sursele paradoxului. Istoria conșmează însă faptul că monopolul atomic dinainte cu oliva ani al S.U.A. a făcut iminentă primejdia războiului nuclear și a născut politica de pe poziții de forță lar monopolul rachetelor intercontinentale sovietice a apărut în același timp cu planul de dezarmare